

Regeling van de Minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening, van PM, nr. PM, houdende vaststelling van regels voor het verstrekken van subsidie aan verenigingen van eigenaars, woonverenigingen en woningcoöperaties in verband met het stimuleren van verduurzamingsmaatregelen in bestaande woningen (Subsidieregeling Verduurzaming voor Verenigingen van Eigenaars)

De Minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening,

Gelet op artikelen 3, eerste lid, en 4, eerste lid, van de Kaderwet overige BZK-subsidies en de artikelen 6, vierde lid en vijfde lid, onderdeel b, 8, eerste en tweede lid, 11, 14, 20 en 21, van het Kaderbesluit BZK-subsidies;

Besluit:

Hoofdstuk I. Algemene bepalingen

Artikel 1. Begripsbepalingen

1. In deze regeling wordt verstaan onder:

- *aanvullende energiebesparende maatregelen*: maatregelen, genoemd in artikel 8;
- *appartementsrecht*: appartementsrecht, bedoeld in artikel 106, eerste lid, van Boek 5 van het Burgerlijk Wetboek;
- *bouwbegeleiding*: begeleiding die wordt geboden door een bouwbegeleider bij het laten uitvoeren van het zeer energiezuinig pakket, eventueel in combinatie met de duurzame warmteopties, een centrale aansluiting op het warmtenet en resterende aanvullende energiebesparende maatregelen tot aan het moment dat de maatregelen in het kader hiervan daadwerkelijk zijn uitgevoerd;
- *bouwbedrijf*: bedrijf dat in een handelsregister van een lidstaat van de Europese Unie (hierna EU), of een van de overige staten die partij zijn bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte, is ingeschreven in de sectie bouwnijverheid of een vergelijkbare sectie;
- *bouwbegeleider*: een natuurlijk persoon werkzaam bij een onderneming ingeschreven in het handelsregister van de Kamer van Koophandel, die ten minste een Hogere beroepsopleiding Bouwkunde, Bouwtechnische Bedrijfskunde of een gelijkwaardige opleiding heeft voltooid en in de laatste drie jaar voorafgaand aan de subsidieaanvraag voor deze bouwbegeleiding minimaal twee hoogwaardige, grootschalige verduurzamingprojecten in de bouw begeleid heeft, eventueel met aanvullende ondersteuning van andere interne deskundigen;
- *bouwinstallatiebedrijf*: bedrijf dat in een handelsregister van een lidstaat van de Europese Unie of een van de overige staten die partij zijn bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte is ingeschreven in de sectie bouwinstallatiebedrijf of een vergelijkbare sectie;
- *BRL 9500*: door de Stichting Kwaliteit voor Installaties Nederland bindend verklaarde Nationale Beoordelingsrichtlijn 9500, zoals vastgesteld op 31 augustus 2011, inclusief latere wijzigingen;
- *centrale aansluiting op een warmtenet*: centrale aansluiting als bedoeld in artikel 1, eerste lid, van de Warmtewet;
- *certificaathouder*: certificaathouder als bedoeld in BRL 9500, deel 02;
- *DMJOP*: duurzaam meerjaren onderhoudsplan voor de delen van een gebouw of groep van gebouwen waarvoor een vereniging verantwoordelijk is voor het beheer en het onderhoud;
- *energiebesparende isolatiemaatregelen*: maatregelen, genoemd in artikel 7, eerste lid, sub a;
- *EPA-adviseur*: een persoon die voldoet aan de eisen aan de vakbekwaamheid van 'EPA-adviseur' conform bijlage 2 van BRL 9500, deel 2;
- *etiket*: gedrukt etiket als bedoeld in artikel 3, eerste lid, onderdeel a, van Verordening (EU) nr. 811/2013 of artikel 3, eerste lid, onderdeel a, van Verordening (EU) nr. 812/2013;
- *gebouw*: bestaand, voor onder meer bewoning bestemde gebouwde onroerende zaak of een gedeelte daarvan, waarvoor een vereniging van eigenaars of een wooncoöperatie is opgericht of waarvan de eigenaar een woonvereniging is;

- *HR-glas*: beglazing in bestaande thermische schil en bestaande uit: meervoudig glas met een vacuüm of gasgevulde spouw met een warmte-doorlatingscoëfficiënt met een maximale Ug-waarde (W/m²K) van 1,2 of triple glas met een maximale Ug-waarde (W/m²K) van 0,7, met een nieuw isolerend kozijn met een Uf-waarde kleiner of gelijk aan 1,5;
- *isolerende kozijnpanelen*: kozijnpanelen met minimaal dezelfde Uf-waarde als de glassoort waarmee deze worden gecombineerd in de kozijnen;
- *Kaderbesluit*: Kaderbesluit BZK-subsidies;
- *koopwoning*: woning van een eigenaar-bewoner;
- *meldcode*: code beschikbaar gesteld door de minister:
  - a. per type en merk installatie voor de productie van duurzame energie;
  - b. per soort isolatiemateriaal voor energiebesparende isolatiemaatregelen;
- *minister*: Minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening;
- *Nul-op-de-Meter-gebouw*: gebouw waarvan de som van de ingaande en uitgaande energiestromen voor gebouwgebonden energie bij een normaal leefpatroon op jaarbasis gelijk aan of lager is dan nul en met een additionele energieopwekkingscapaciteit voor gebruikersgebonden energie van ten minste 1.780 kWh indien het een appartement betreft;
- *oplaadpunt*: oplaadpunt als bedoeld in artikel 1 van het Besluit infrastructuur alternatieve brandstoffen, inclusief de bijbehorende kabels;
- *prestatieverklaring*: prestatieverklaring of kwaliteitsverklaring als bedoeld in artikel 1.8 van het Bouwbesluit 2012;
- *procesbegeleiding*: externe begeleiding van het proces binnen de vereniging tot en met de definitieve besluitvorming voor het uitvoeren van advies, verduurzamingsmaatregelen, het zeer energiezuinig pakket of aanvullende energiebesparende maatregelen niet zijnde bouwbegeleiding;
- *productkaart*: productkaart als bedoeld in artikel 3, eerste lid, onderdeel b, van verordening (EU) nr. 811/2013 of artikel 3, eerste lid, onderdeel b, van Verordening (EU) nr. 812/2013;
- *ruimteverwarmingstoestel*: ruimteverwarmingstoestel met warmtepomp als bedoeld in bijlage I, onderdeel 3 of onderdeel 4, van Verordening (EU) nr. 811/2013, niet zijnde een lucht-luchtwarmtepomp;
- *technische documentatie*: technische documentatie als bedoeld in artikel 3, eerste lid, onderdeel c, en bijlage V van Verordening (EU) nr. 811/2013 of artikel 3, eerste lid, onderdeel c, en bijlage V van Verordening (EU) nr. 812/2013;
- *thermische schil*: Voor de definitie/afbakening van de thermische schil wordt verwezen naar de beschrijving hiervan in de ISSO 82.1;
- *thermisch vermogen bij bivalente temperatuur*: thermisch vermogen bij bivalente temperatuur als bedoeld in tabel 8 van bijlage V van Verordening (EU) nr. 811/2013;
- *thermisch vermogen bij referentieontwerptemperatuur*: thermisch vermogen bij referentieontwerptemperatuur als bedoeld in tabel 10 van bijlage VII van Verordening (EU) nr. 811/2013;
- *vereniging*: vereniging van eigenaars, woonvereniging of wooncoöperatie;
- *vereniging van eigenaars*: vereniging van de eigenaars als bedoeld in artikel 112, eerste lid, onderdeel e, van Boek 5 van het Burgerlijk Wetboek;
- *verordening (EU) nr. 305/2011*: Verordening (EU) nr. 305/2011 van het Europees Parlement en de Raad van 9 maart 2011 tot vaststelling van geharmoniseerde voorwaarden voor het verhandelen van bouwproducten en tot intrekking van Richtlijn 89/106/EEG van de Raad van de Europese Unie (PbEU 2011, L 88/5);
- *verordening (EU) nr. 811/2013*: Verordening (EU) nr. 811/2013 van de Commissie van 18 februari 2013 ter aanvulling van Richtlijn 2010/30/EU van het Europees Parlement en de Raad wat de energie-etikettering van ruimteverwarmingstoestellen, combinatieverwarmingstoestellen, pakketten van ruimteverwarmingstoestellen, temperatuurregelaars en zonne-energie-installaties en pakketten van combinatieverwarmingstoestellen, temperatuurregelaars en zonne-energie-installaties betreft (PbEU 2013, L 239);
- *verordening (EU) nr. 812/2013*: Verordening (EU) nr. 812/2013 van de Commissie van 18 februari 2013 ter aanvulling van Richtlijn 2010/30/EU van het Europees Parlement en de

Raad wat de energie-etikettering van waterverwarmingstoestellen, warmwatertanks en pakketten van waterverwarmingstoestellen en zonne-energie-installaties betreft (PbEU 2013, L 239);

- *woning*: een bestaand appartement, dat een zelfstandige woonegelegenheid vormt alvorens renovatie plaatsvindt en in voornoemde basisregistratie met een woonfunctie is geregistreerd;
  - *wooncoöperatie*: wooncoöperatie als bedoeld in artikel 18a van de Woningwet;
  - *woonvereniging*: vereniging die eigenaar is van één of meer gebouwen en waarvan de leden het recht hebben om in een bepaalde woning die onderdeel uitmaakt van dat gebouw of die gebouwen te wonen;
  - *warmteleverancier*: leverancier als bedoeld in artikel 1, eerste lid, van de Warmtewet;
  - *warmtenet*: warmtenet als bedoeld in artikel 1, eerste lid, van de Warmtewet;
  - *wtw*: warmteterugwinning;
  - *waterverwarmingstoestel*: waterverwarmingstoestel met warmtepomp als bedoeld in artikel 2, onderdeel zeventien, van verordening (EU) nr. 812/2013;
  - *zeer energiezuinig pakket*: pakket van maatregelen zoals bedoeld in artikel 9.
2. Onder *eigenaar-bewoner* wordt in deze regeling verstaan een natuurlijke persoon die:
- a. gerechtigde is van een bestaand appartementsrecht en in het desbetreffende appartement of gebouw zijn hoofdverblijf heeft of direct na renovatie van dat appartementsrecht, waaronder mede begrepen de realisatie van de activiteiten waarvoor subsidie op grond van deze regeling is aangevraagd, zal hebben;
  - b. zijn hoofdverblijf heeft of direct na renovatie van deze woning, waaronder mede begrepen de realisatie van de activiteiten waarvoor subsidie op grond van deze regeling is aangevraagd, zal hebben in een woning van een wooncoöperatie en in verband daarmee lid is van die wooncoöperatie, of
  - c. op basis van zijn lidmaatschap van een woonvereniging het recht heeft om in een woning te wonen en daarin zijn hoofdverblijf heeft of direct na renovatie van deze woning, waaronder mede begrepen de realisatie van de activiteiten waarvoor subsidie op grond van deze regeling is aangevraagd, zal hebben.
3. Onder *appartement* wordt in deze regeling verstaan:
- a. deel van een gebouw waarvoor een vereniging van eigenaars is opgericht, waarop een appartementsrecht rust;
  - b. woning in een gebouw, waarvoor een wooncoöperatie is opgericht, of
  - c. woning in een gebouw van een woonvereniging.

Artikel 2. Doel van de regeling

Deze regeling heeft als doel verduurzaming te stimuleren in gebouwen van verenigingen, door subsidie te verstrekken voor:

- a. advisering omtrent energiebesparing, duurzame energie of aansluiting op een warmtenet;
- b. investeringen in energiebesparende isolatiemaatregelen;
- c. investeringen in duurzame warmteopties;
- d. investeringen in een centrale aansluiting op een warmtenet;
- e. advisering omtrent het plaatsen van oplaadpunten.

Artikel 3. Staatssteun

1. Bij de verstrekking van een subsidie op grond van deze regeling wordt wat betreft subsidie voor de kosten van energiebesparende isolatiemaatregelen, aanvullende energiebesparende maatregelen en het zeer energiezuinig pakket met uitzondering van bouwbegeleiding toepassing gegeven aan artikel 38 van de algemene groepsvrijstellingverordening en wat betreft subsidie voor de kosten van advies over oplaadpunten en voor bouwbegeleiding wordt toepassing gegeven aan de de-minimisverordening;
2. Bij de verstrekking van een subsidie op grond van deze regeling voor de kosten van duurzame warmteopties, bedoeld in artikel 7, derde lid, bevat die subsidie mogelijk staatssteun die wordt gerechtvaardigd door artikel 41 van de algemene groepsvrijstellingsverordening, indien de subsidie wordt verstrekt aan een rechtspersoon of natuurlijk persoon.

Artikel 4. Subsidieplafond

1. Voor subsidieverstrekking op grond van de hoofdstukken II en III geldt tot en met 31 december 2027 een subsidieplafond van €47.800.000.
2. Voor subsidieverstrekking op grond van hoofdstuk IV geldt tot en met 31 december 2023 een subsidieplafond van €510.000.
3. Het beschikbare bedrag per subsidieplafond wordt verdeeld op volgorde van ontvangst van de aanvragen.

Hoofdstuk II. Energieadvies of procesbegeleiding of DMJOP

Artikel 5. Activiteiten en voorwaarden: energieadvies of procesbegeleiding of DMJOP

1. De minister kan aan een vereniging ten behoeve van het gebouw of groep van gebouwen subsidie verstrekken voor:
  - a. een energieadvies, mits het energieadvies voldoet aan de eisen, bedoeld in het tweede lid en de vergadering van eigenaars of de algemene ledenvergadering van de vereniging heeft besloten tot het binnen zestig maanden in uitvoering nemen van ten minste twee maatregelen, genoemd in het vierde lid;
  - b. een energieadvies en procesbegeleiding, mits het energieadvies voldoet aan de eisen, bedoeld in het tweede lid en de vergadering van eigenaars of de algemene ledenvergadering van de vereniging heeft besloten tot het binnen zestig maanden in uitvoering nemen van ten minste twee maatregelen, genoemd in het vierde lid, of
  - c. energieadvies en een DMJOP en eventueel procesbegeleiding, mits het DMJOP voldoet aan de eisen, bedoeld in het derde lid, bij besluit van de vergadering van eigenaars of de algemene ledenvergadering van een vereniging is vastgesteld en het energieadvies voldoet aan de eisen, genoemd in het tweede lid.
2. Het energieadvies is een na 1 juli 2021 door een EPA-adviseur opgesteld rapport dat in ieder geval het volgende bevat: een nauwkeurige omschrijving van de bestaande situatie op basis van een ter plekke door een EPA-adviseur uitgevoerde technische en bouwkundige beoordeling van de schil en de installaties van het gebouw of van de groep van gebouwen, alsmede een beschrijving van de mogelijke energiebesparingsmaatregelen, met de keuzemogelijkheden en de voor- en nadelen per maatregel, een inschatting van de investering en van de te realiseren energiebesparing per mogelijk te verrichten maatregel. Een energieadvies maakt de terugverdientijd van de voorgenomen investeringen inzichtelijk, leidt tot een onderbouwde geadviseerde prioritering en geeft uitleg over de mogelijkheden voor het realiseren van een zeer energiezuinig pakket of een Nul-op-de-Meter-gebouw, met een beeld van de typen maatregelen die nodig zouden zijn om dit niveau in het betrokken gebouw of groep van gebouwen te bereiken.
3. Het DMJOP is na 1 juli 2021 vastgesteld en bevat behalve de onderhouds-, herstel- en vernieuwingswerkzaamheden die gedurende de looptijd van het plan nodig worden geacht, ook de uitvoering van ten minste twee maatregelen binnen tien jaar, genoemd in eerste lid. Een DMJOP bevat tevens een kostenberekening van de geplande werkzaamheden en een gelijkmatige toerekening van de kosten aan de onderscheiden jaren.
4. De maatregelen, bedoeld in het eerste lid, onderdeel a en b, en het derde lid zijn: verduurzamingsmaatregelen en de maatregelen uit het zeer energiezuinig pakket met uitzondering van bouwbegeleiding, als bedoeld in artikelen 7 en 9.
5. Subsidie op grond van het eerste lid wordt slechts eenmaal per gebouw of groep van gebouwen verstrekt.
6. Op grond van het eerste lid wordt geen subsidie verstrekt, indien voor in dat lid bedoelde activiteiten reeds door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties of een ander

bestuursorgaan subsidie is verstrekt voor hetzelfde gebouw of groep van gebouwen.

Artikel 6. Aanvraag subsidie voor energieadvies of procesbegeleiding of DMJOP

1. Een aanvraag voor subsidie op grond van artikel 5, eerste lid, wordt in de periode van 1 januari 2023 tot 1 september 2027 ingediend met gebruikmaking van een door de minister elektronisch beschikbaar gesteld formulier.
2. In afwijking van artikel 11, derde lid, van het Kaderbesluit worden de volgende gegevens en bescheiden op verzoek van de minister verstrekt:
  - a. het inschrijfnummer van de vereniging bij de Kamer van Koophandel;
  - b. het adres of de kadastrale aanduiding van het gebouw of de gebouwen ten behoeve waarvan subsidie wordt aangevraagd;
  - c. het aantal appartementen in het gebouw of de groep van gebouwen dat een koopwoning is;
  - d. het bankrekeningnummer waarop het subsidiebedrag dient te worden overgemaakt;
  - e. de naam, het adres en het inschrijfnummer bij de Kamer van Koophandel van de certificaathouder die het energieadvies heeft opgesteld, alsmede het nummer van het certificaat;
  - f. de naam en het adres van de EPA-adviseur die het gebouw heeft opgenomen ten behoeve van het energieadvies alsmede de naam, het adres, het inschrijfnummer bij de Kamer van Koophandel en het nummer van het certificaat van de certificaathouder waarvoor hij werkt, indien dit niet de certificaathouder is, bedoeld in onderdeel e;
  - g. een factuur en een betalingsbewijs van het energieadvies en, indien van toepassing, het DMJOP en de procesbegeleiding;
  - h. een afschrift van het besluit van de vergadering van eigenaars of de algemene ledenvergadering, bedoeld in artikel 5, eerste lid, en
  - i. een verklaring dat niet reeds subsidie voor de activiteiten, bedoeld in artikel 5, eerste lid, is aangevraagd bij of verstrekt door een ander bestuursorgaan voor hetzelfde gebouw of groep van gebouwen.

Hoofdstuk III. Verduurzamingsmaatregelen, aanvullende energiebesparende maatregelen en het zeer energiezuinig pakket

Artikel 7. verduurzamingsmaatregelen

1. De minister verstrekt op aanvraag subsidie voor een investering of combinatie van investeringen die bestemd is voor:
  - a. energiebesparende isolatiemaatregelen;
  - b. duurzame warmteopties; of
  - c. de centrale aansluiting op een warmtenet.
2. Voor zover de subsidie betrekking heeft op een investering voor energiebesparende isolatiemaatregelen zoals bedoeld in het eerste lid, onderdeel a, wordt deze verstrekt aan een vereniging ten behoeve van de aanschaf en het door een bouwbedrijf in een woning laten aanbrengen van isolatiemateriaal, dat is voorzien van een prestatieverklaring, voor één of meer van de volgende typen energiebesparende isolatiemaatregelen:
  - a. dakisolatie dan wel zolder- of vlieringvloerisolatie, waarbij:
    - 1°. minimaal 70% van de oppervlakte van het gehele dak wordt geïsoleerd;
    - 2°. het toegevoegde isolatiemateriaal een Rd-waarde van ten minste 3,5 m²K/W heeft; en
    - 3°. - het aanbrengen van lokaal gespoten PIR of PUR gebeurt met HFK-vrije blaasmiddelen;

b. gevelisolatie, waarbij:

1°. ten minste 10 m² per appartement van de oppervlakte van de binnen- of buitengevel van de bestaande thermische schil wordt geïsoleerd, vermenigvuldigd met het aantal appartementen in het gebouw; en

2°. het toegevoegde isolatiemateriaal een Rd-waarde van ten minste 3,5 m²K/W heeft;

c. HR-glas-, kozijnpaneel- of deurisolatie in de bestaande thermische schil door het vervangen van ten minste 8 m² per appartement van de oppervlakte van:

1°. glas, kozijnpanelen of deuren door HR++ glas, eventueel in combinatie met nieuwe isolerende kozijnpanelen of nieuwe isolerende buitendeuren met een Ud-waarde van ten hoogste 1,5 W/m²K; of

2°. glas, kozijnpanelen of deuren door triple-glas, in combinatie met een nieuw isolerend kozijn met een Uf-waarde van ten hoogste 1,5 W/m²K, eventueel in combinatie met nieuwe isolerende kozijnpanelen of nieuwe isolerende deuren met een Ud-waarde van ten hoogste 1,0 W/m²K;

d. spouwmuurisolatie, waarbij:

1°. ten minste 10 m² per appartement van de oppervlakte van bestaande spouwmuren in de bestaande thermische schil wordt geïsoleerd, vermenigvuldigd met het aantal appartementen in het gebouw;

2°. het toegevoegde isolatiemateriaal een Rd-waarde van ten minste 1,1 m²K/W heeft; en

3°. het aanbrengen van lokaal gespoten PIR of PUR gebeurt met HFK-vrije blaasmiddelen;

e. vloer- dan wel bodemisolatie, waarbij:

1°. minimaal 70% van de oppervlakte van de gehele vloer wordt geïsoleerd;

2°. het toegevoegde isolatiemateriaal een Rd-waarde van ten minste 3,5 m²K/W heeft; en

3°. het aanbrengen van lokaal gespoten PIR of PUR gebeurt met HFK-vrije blaasmiddelen.

3. Voor zover de subsidie betrekking heeft op een investering voor de productie van duurzame warmteopties als bedoeld in het eerste lid, onderdeel b, wordt deze verstrekt aan een vereniging ten behoeve van de aanschaf en het door een bouwinstallatiebedrijf laten installeren van één of meer van de volgende installaties:

a. een ruimteverwarmingstoestel of een waterverwarmingstoestel dat:

1°. is uitgerust met een lucht-waterwarmtepomp, een grond-waterwarmtepomp of een water-waterwarmtepomp;

2°. een thermisch vermogen heeft van ten hoogste 70kW bij bivalente temperatuur in geval van een lucht-waterwarmtepomp dan wel bij een referentieontwerptemperatuur in geval van een grond-waterwarmtepomp of een water-waterwarmtepomp; en

3°. is voorzien van een etiket, een productkaart en de bijbehorende technische documentatie;

- b. een zonneboiler, waaronder begrepen een zonneboilercombi, bestaande uit een zonne-energie-installatie die:
  - 1°. is bedoeld voor het maken van warm tapwater of voor het leveren van ruimteverwarming in combinatie met het maken van warm tapwater;
  - 2°. een totale apertuuroppervlakte van ten hoogste 200 vierkante meter heeft;
  - 3°. is voorzien van een productkaart en de bijbehorende technische documentatie; en
  - 4°. is voorzien van een etiket, indien sprake is van een zonneboilercombi.
- 4. Voor zover de subsidie betrekking heeft op een investering voor de centrale aansluiting op een warmtenet als bedoeld in het eerste lid, onderdeel c, wordt deze verstrekt aan een vereniging van eigenaars, wooncoöperatie of woonvereniging ten behoeve van het door een warmteleverancier aansluiten van: een bestaand gebouw op een centrale aansluiting op een warmtenet.

Artikel 8. Aanvullende energiebesparende maatregelen

Aanvullende energiebesparende maatregelen zijn:

- a. het voor de eerste keer aanleggen van een systeem voor CO₂-gestuurde ventilatie of het voor de eerste keer aanleggen van een systeem voor balansventilatie met wtw met een rendement van ten minste 90%;
- b. het dynamisch waterzijdig inregelen van het verwarmingssysteem;
- c. het in de woning plaatsen van een energiedisplay dat verbonden is met een slimme meter en inzicht geeft in het gehele actuele energieverbruik in de woning of een thermostaat die het energieverbruik binnen de woning afstemt op het leefgedrag van de bewoners en verbonden is met een energiemanagementsysteem dat inzicht geeft in het gehele actuele energieverbruik in de woning, dan wel een thermostaat die voorzien is van een temperatuurregeling voor afzonderlijke ruimten in de woning.

Artikel 9. Zeer energiezuinig pakket

- 1. Een zeer energiezuinig pakket is een samenhangend pakket van maatregelen, uitgevoerd in het hele gebouw, dat bestaat uit:
  - a. energiebesparende isolatiemaatregelen en eventueel één of meer aanvullende energiebesparende maatregelen, waarvan de elementen voldoen aan de isolatiewaarden, genoemd in het tweede lid;
  - b. een systeem voor CO₂-gestuurde ventilatie of balansventilatie met wtw; en
  - c. een kierdichtheid die blijkt uit een luchtdichtheidstest (Qv₁₀) kar [l/s m²] ten hoogste 0,4 bedraagt.
- 2. De isolatiewaarden in een zeer energiezuinig pakket zijn:
  - a. voor het dak: ten minste Rc 6,5 [m²K/W];
  - b. voor de gevel: ten minste Rc 5,0 [m²K/W];
  - c. voor de vloer of bodem: ten minste Rc 4,0 [m²K/W];
  - d. triple glas in de thermische schil met een Ug-waarde van ten hoogste 0,7 [W/m²K]; en
  - e. voor de kozijnen: ten hoogste U 1,5 [W/m²K] en voor deuren in de gevel: ten hoogste Ud 1,0 [W/m²K]
- 3. Het zeer energiezuinig pakket kan mede bouwbegeleiding omvatten, mits deze wordt geboden door een bouwbegeleider als bedoeld in artikel 1, eerste lid.

Artikel 10. Activiteiten en voorwaarden: verduurzamingsmaatregelen, aanvullende energiebesparende maatregelen en het zeer energiezuinig pakket

- 1. De minister kan aan een vereniging ten behoeve van een gebouw

waarin zich ten minste één koopwoning bevindt subsidie verstrekken voor het na de datum van indiening van de subsidieaanvraag door een bouwbedrijf of bouwinstallatiebedrijf laten uitvoeren van:

- a. één of meer energiebesparende isolatiemaatregelen over de gehele daarvoor in aanmerking komende oppervlakten van het gebouw of over ten minste de oppervlakten, bedoeld in artikel 7, tweede lid;
  - b. een zeer energiezuinig pakket met uitzondering van bouwbegeleiding, als bedoeld in artikel 9, lid 3;
  - c. één of meer duurzame warmteopties als bedoeld in artikel 7, derde lid;
  - d. een centrale aansluiting op een warmtenet als bedoeld in artikel 7, vierde lid; en
  - e. één of meer aanvullende energiebesparende maatregelen als bedoeld in artikel 8.
2. De minister kan aan een vereniging ten behoeve van een gebouw waarin zich ten minste één koopwoning bevindt subsidie verstrekken voor door een bouwbegeleider geboden bouwbegeleiding na de datum van indiening van de subsidieaanvraag als bedoeld in artikel 9, derde lid.
  3. Subsidie op grond van het eerste lid, onderdeel e, wordt uitsluitend verstrekt in combinatie met subsidie op grond van het eerste lid, onderdeel a, b, c of d.
  4. Subsidie op grond van het eerste en tweede lid wordt per pakket of maatregel slechts eenmaal per gebouw of groep van gebouwen verstrekt.
  5. Op grond van het eerste en tweede lid, kan ook subsidie worden verstrekt, indien de bedoelde activiteiten ook uit anderen hoofde zijn of worden gesubsidieerd of gefinancierd.
  6. Subsidie op grond van het eerste lid, onderdeel d, wordt uitsluitend verstrekt aan verenigingen met alleen eigenaar-bewoners.
  7. In afwijking van het vierde lid wordt geen subsidie verstrekt ten behoeve van huurwoningen in het gebouw indien de aanvraag is gedaan op grond van artikel 11, tweede lid, onderdeel b, onder 1°, 2° of 3°, als blijkt dat een begunstigde van staatssteun meer steun ontvangt dan is toegestaan op basis van de de-minimisverordening of algemene groepsvrijstellingsverordening.
  8. In afwijking van het vierde lid wordt geen subsidie verstrekt indien de begunstigde van de subsidie reeds subsidie heeft ontvangen voor de activiteiten bedoeld in het eerste lid, op grond van de Regeling vermindering verhuurderheffing 2014, de Stimuleringsregeling energieprestatie huursector, Investeringssubsidie duurzame energie en energiebesparing, Stimuleringsregeling aardgasvrije huurwoningen, Subsidieregeling Verduurzaming en Onderhoud Huurwoningen en de Regeling Vermindering Verhuurderheffing Verduurzaming.
  9. Voor zover de subsidie die verstrekt wordt aan een vereniging toekomt aan eigenaren van huurwoningen en bij de aanvraag gebruik wordt gemaakt van artikel 11, tweede lid, onderdeel b, subonderdeel 2°, dienen de voor subsidie in aanmerking komende kosten voor energiebesparende isolatiemaatregelen en aanvullende energiebesparende maatregelen en zeer energiezuinig pakket rechtstreeks verband te houden met het behalen van een hoger niveau van energie-efficiëntie en de kosten dienen voor de investering in energie-efficiëntie binnen de totale investeringskosten als een afzonderlijke investering te kunnen worden vastgesteld als bedoeld in artikel 38, derde lid, onder a, van de algemene groepsvrijstellingsverordening.
  10. De aanvrager toont de gelijkwaardigheid van een andere maatregel dan, bedoeld in het eerste lid, onderdelen a en b, aan door middel van een verklaring van een certificaathouder als bedoeld in BRL 9500, deel 02, die een gelijkwaardigheidsberekening en een oordeel van de certificaathouder over de gelijkwaardigheid bevat.

Artikel 11. Aanvraag subsidie voor verduurzamingsmaatregelen, aanvullende energiebesparende maatregelen en het zeer energiezuinig pakket

1. Een aanvraag voor subsidie wordt op grond van artikel 10, eerste en tweede lid, in de periode

van 1 januari 2023 en 31 december 2027 wordt ingediend met gebruikmaking van een door de minister elektronisch beschikbaar gesteld formulier.

2. Een vereniging kan ten behoeve van een gebouw op grond van artikel 10, eerste en tweede lid, een aanvraag doen voor een subsidie waarvoor:
  - a. op grond van artikel 17, vierde lid, enkel subsidie wordt verstrekt voor het aandeel koopwoningen binnen de vereniging; of
  - b. op grond van artikel 17, vierde lid, subsidie wordt verstrekt voor het aandeel koopwoningen en het aandeel huurwoningen binnen de vereniging. De subsidie die wordt verstrekt ten behoeve van het aandeel huurwoningen binnen de vereniging, kan staatssteun bevatten en gerechtvaardigd worden door inachtneming van de voorwaarden van:
    - 1°. de de-minimisverordening;
    - 2°. artikel 38 van de algemene groepsvrijstellingsverordening; of
    - 3°. artikel 41 van de algemene groepsvrijstellingsverordening.
3. In plaats van de gegevens en bescheiden, bedoeld in artikel 11, derde lid, van het Kaderbesluit bevat de aanvraag bedoeld in het tweede lid, in ieder geval de volgende gegevens en bescheiden:
  - a. gegevens over de aanvrager, waaronder de naam, het post- en bezoekadres, het e-mailadres, het telefoonnummer, het rekeningnummer, het nummer waaronder de onderneming is geregistreerd bij de Kamer van Koophandel en gegevens over de contactpersoon bij de aanvrager;
  - b. het adres of de kadastrale aanduiding van het gebouw of groep van gebouwen ten behoeve waarvan subsidie wordt aangevraagd;
  - c. de meldcode van de investering, en indien er geen meldcode beschikbaar is gesteld, een omschrijving van de investering;
  - d. het aantal appartementen in het gebouw;
  - e. als het een vereniging betreft waarvan niet alle leden eigenaar-bewoner zijn, een opgave van het als percentage uitgedrukte aandeel appartements- of woonrechten in de vereniging van de leden die eigenaar-bewoner zijn, zulks gerelateerd aan het gebouw ten behoeve waarvan de subsidie wordt aangevraagd;
  - f. indien van toepassing, de vermelding dat de aanvraag een subsidie voor een zeer energiezuinig pakket betreft;
  - g. als het een vereniging betreft waarvan niet alle leden eigenaar-bewoner zijn, het aantal appartementen in het gebouw dat koopwoning is;
  - h. het bankrekeningnummer waarop het subsidiebedrag dient te worden overgemaakt;
  - i. een afschrift van een rechtsgeldig besluit dat de vergadering van eigenaars of de algemene ledenvergadering van de vereniging besloten heeft tot uitvoering van de verduurzamingsmaatregelen en, indien van toepassing, aanvullende energiebesparende maatregelen of het zeer energiezuinige pakket waarvoor subsidie wordt gevraagd en dat namens de vereniging met betrekking tot de uitvoering van die maatregelen of het zeer energiezuinig pakket overeenkomstig de omschrijving in het uitvoerdersformulier, bedoeld in het zevende lid, een offerte is geaccepteerd van het bouwbedrijf dat dit formulier heeft ondertekend;
  - j. bij een aanvraag voor subsidie voor bouwbegeleiding dient ook de offerte van de bouwbegeleider toegevoegd te worden, inclusief twee door de minister beschikbaar gestelde referentieformulieren;
  - k. indien het een investering voor een ruimteverwarmingstoestel of een waterverwarmingstoestel als bedoeld in artikel 7, derde lid, onderdeel a, betreft, het thermische vermogen bij bivalente of referentieontwerptemperatuur van deze installatie;
  - l. indien het een investering voor een zonneboiler als bedoeld in artikel 7, derde lid, onderdeel b, betreft, de gegevens ten aanzien van de energetische opbrengst van deze installatie;
  - m. indien de subsidieaanvraag betrekking heeft op een investering voor dakisolatie dan wel zolder- of vlieringvloerisolatie in een appartementsgebouw via het isoleren van de bestaande zolder- of vlieringvloer als bedoeld in artikel 7, tweede lid, onderdeel a, een verklaring van de vereniging dat de zolder of vliering onverwarmd is; en
  - n. indien de subsidieaanvraag betrekking heeft op een centrale aansluiting op een warmtenet als bedoeld in artikel 7, vierde lid, voor zover van toepassing, een verklaring

van de vereniging dat het bestaande gebouw, waarop de desbetreffende investering betrekking heeft, geen centrale aansluiting op een warmtenet had voordat deze investering plaatsvond.

4. De aanvraag voor subsidie die betrekking heeft op een investering door een rechtspersoon of natuurlijke persoon, niet-zijnde eigenaar-bewoner, bevat, onverminderd het eerste lid, de gegevens, bedoeld in artikel 6, tweede lid, van de algemene groepsvrijstellingsverordening.
5. Een aanvraag als bedoeld in het tweede lid, onderdeel b, subonderdeel 1°, bevat naast de gegevens en bescheiden bedoeld in het derde lid, tevens een verklaring per eigenaar van een of meerdere huurwoningen, waaruit blijkt dat deze begunstigde van staatssteun niet meer steun ontvangt dan is toegestaan op grond van de de-minimisverordening.
6. Een aanvraag als bedoeld in het tweede lid, onderdeel b, subonderdeel 2°, bevat naast de gegevens en bescheiden bedoeld in het derde lid, tevens:
  - a. een verklaring per eigenaar van een of meerdere huurwoningen dat er geen sprake is van:
    - 1°. een onderneming in moeilijkheden als bedoeld in de algemene groepsvrijstellingsverordening;
    - 2°. een onderneming ten aanzien waarvan een bevel tot terugvordering van steun uitstaat als bedoeld in de algemene groepsvrijstellingsverordening; en
    - 3°. ongeoorloofde cumulatie van steun op grond van de algemene groepsvrijstellingsverordening.
  - b. De geaccepteerde offertes waarin de maatregelen en de kosten daarvan zijn opgenomen waarvoor subsidie wordt aangevraagd.
7. Bij de aanvraag wordt meegezonden een door de minister beschikbaar gesteld formulier dat is ingevuld en ondertekend door het bouwbedrijf dat een of meer in artikelen 7, 8 en 9 bedoelde maatregelen zal uitvoeren. Het formulier betreft een omschrijving van de in het gebouw van de vereniging uit te voeren maatregelen onder vermelding, voor zover van belang voor de subsidieverstrekking, van de aantallen en de oppervlakten waarover de onderscheiden maatregelen worden uitgevoerd alsmede een bevestiging van de energetische kwaliteit van de uit te voeren maatregelen.
8. In geval de aanvraag tevens betrekking heeft op een of meer andere gelijkwaardige energiebesparende isolatiemaatregelen dan als bedoeld in artikel 10, eerste lid, onderdelen a en b, dan bevat de aanvraag een verklaring waarin aanvrager aangeeft dat hij beschikt over een verklaring als bedoeld in artikel 10, tiende lid.

Hoofdstuk IV. Advisering over oplaadpunten

Artikel 12. Activiteiten en voorwaarden: subsidiabele activiteit

1. De Minister kan aan een vereniging subsidie verstrekken voor advisering door een bij de Kamer van Koophandel ingeschreven adviseur over de realisatie van één of meer oplaadpunten op de parkeergelegenheid van het gebouw of groep van gebouwen waarvoor die vereniging is opgericht en waarin zich ten minste één koopwoning bevindt.
2. Subsidie op grond van het eerste lid wordt slechts eenmaal per gebouw of groep van gebouwen aan een vereniging verstrekt.
3. Een subsidie kan worden verstrekt voor advisering waarbij het schriftelijk advies als bedoeld in artikel 13, eerste lid, onder b, is opgesteld na 5 oktober 2021.

Artikel 13. Activiteiten en voorwaarden: voorwaarden oplaadpuntenadvies

1. De advisering, bedoeld in artikel 12, eerste lid:
  - a. is mede gebaseerd op het ter plaatse beschouwen van de parkeergelegenheid waarop het oplaadpunt of de oplaadpunten gerealiseerd zouden worden; en
  - b. resulteert in een schriftelijk advies.

2. Het schriftelijk advies omvat in ieder geval:
  - a. een prognose van de laadbehoefte van de vereniging voor ten minste tien jaar;
  - b. aanbevelingen voor de borging van de brandveiligheid in relatie tot het plaatsen van één of meer oplaadpunten, als de parkeergelegenheid geheel of gedeeltelijk is gelegen in een gebouw;
  - c. aanbevelingen voor de verdeling van de kosten van de oplaadpunten tussen de vereniging en de gebruikers van de oplaadpunten;
  - d. aanbevelingen voor de benodigde elektrische aansluiting en installatie van de oplaadpunten, waarbij in ieder geval wordt ingegaan op:
    - 1°. de mogelijkheid tot optimale verdeling van de beschikbare stroom over de op te laden voertuigen en het laden op optimale momenten;
    - 2°. de mogelijkheid om het laden tijdelijk te vertragen of te stoppen ter voorkoming van overbelasting van het stroomnetwerk in het gebouw; en
    - 3°. borging van de fysieke en digitale veiligheid van de oplaadpunten; en
  - e. een duiding van de relevante wet- en regelgeving en de wijze waarop deze van invloed is op de aanbevelingen, bedoeld onder b en d.

Artikel 14. Aanvraag: advisering over oplaadpunten

1. Een aanvraag voor een subsidie als bedoeld in artikel 12 kan worden ingediend van 1 januari 2023 tot en met 31 december 2023.
2. De aanvraag bevat:
  - a. het schriftelijke advies, bedoeld in artikel 13, tweede lid;
  - b. een factuur van de adviseur en een betalingsbewijs van de vereniging;
  - c. het inschrijfnummer bij de Kamer van Koophandel van de adviseur; en
  - d. indien niet alle leden van de vereniging eigenaar-bewoners zijn: een verklaring waaruit blijkt dat die leden niet meer subsidie ontvangen dan is toegestaan op basis van de de-minimisverordening.
3. De aanvraag hoeft niet te bevatten de gegevens en bescheiden, genoemd in artikel 11, derde lid, onder c, d, en e van het Kaderbesluit.
4. Een aanvraag wordt ingediend na afronding van het schriftelijk advies, bedoeld in artikel 13 tweede lid.
5. Een aanvraag wordt ingediend met gebruikmaking van een door de Minister elektronisch beschikbaar gesteld formulier.

Hoofdstuk V. Hoogte subsidie

Artikel 15. Hoogte subsidie energieadvies of procesbegeleiding of DMJOP

1. De subsidie, bedoeld in artikel 5, eerste lid, onderdeel a, bedraagt 75% van de kosten (inclusief btw) van het energieadvies, maar voor een gebouw of een groep van gebouwen met een tot vier koopwoningen ten hoogste € 400 en voor een gebouw of groep van gebouwen met vijf tot acht koopwoningen ten hoogste € 800; voor een gebouw of groep van gebouwen met meer dan acht koopwoningen bedraagt die subsidie € 800 plus € 80 per extra koopwoning tot een maximumbedrag van € 2.560.
2. De subsidie, bedoeld in artikel 5, eerste lid, onderdeel b, bedraagt 75% van de kosten (inclusief btw) van het energieadvies of van de totale kosten (inclusief btw) van het energieadvies en de procesbegeleiding, maar voor een gebouw of een groep van gebouwen met een tot vier koopwoningen ten hoogste € 1.000 en voor een gebouw of groep van gebouwen met vijf tot acht koopwoningen ten hoogste € 1.600; voor een gebouw of groep van gebouwen met meer dan acht koopwoningen bedraagt die subsidie € 1.600 plus € 110 per extra koopwoning tot een maximumbedrag van € 4.020.
3. De subsidie, bedoeld in artikel 5, eerste lid, onderdeel c, bedraagt 75% van de totale kosten

(inclusief btw) van het energieadvies en het DMJOP of van de totale kosten (inclusief btw) van het energieadvies, het DMJOP en de procesbegeleiding, maar voor een gebouw of groep van gebouwen met een tot vier koopwoningen ten hoogste € 1.500 en voor een gebouw of groep van gebouwen met vijf tot acht koopwoningen ten hoogste € 2.600; voor een gebouw of groep van gebouwen met meer dan acht koopwoningen bedraagt die subsidie € 2.600 plus € 160 per extra koopwoning, tot een maximumbedrag van € 6.120.

Artikel 16. Hoogte subsidie voor investeringen voor duurzame warmteopties

1. De subsidie voor een investering voor duurzame warmteopties als bedoeld in artikel 7, derde lid, bedraagt voor:
  - a. een verwarmingstoestel dat is geïnstalleerd en is uitgerust met een lucht-waterwarmtepomp als bedoeld in artikel 7, derde lid, onderdeel a, bij een thermisch vermogen ten behoeve van ruimteverwarming bij bivalente temperatuur:
    - 1°. tot 1 kW: € 500;
    - 2°. vanaf 1 kW: € 1.650, vermeerderd met € 150 voor elke kW thermisch vermogen bij bivalente temperatuur vanaf 1 kW;
  - b. een verwarmingstoestel dat is geïnstalleerd en is uitgerust met een grond-waterwarmtepomp of met een water-waterwarmtepomp als bedoeld in artikel 7, derde lid, onderdeel a, bij een thermisch vermogen bij referentieontwerptemperatuur:
    - 1°. tot 1 kW: € 500;
    - 2°. van 1 kW tot en met 10 kW: € 3.750;
    - 3°. van meer dan 10 kW: € 3.750, vermeerderd met € 150 voor elke kW thermisch vermogen hoger dan 10 kW;
  - c. een zonneboiler als bedoeld in artikel 7, derde lid, onderdeel b, die is geïnstalleerd op of na 1 januari 2022, € 1,02 per kWh jaarlijkse zonne-energiebijdrage van de zonneboiler bij een apertuuroppervlakte van ten hoogste 10 vierkante meter en € 0,45 per kWh jaarlijkse zonne-energiebijdrage van de zonneboiler bij een apertuuroppervlakte van meer dan 10 vierkante meter.
2. De subsidie, bedoeld in:
  - a. het eerste lid, onderdelen a en b, wordt verhoogd met:
    - 1°. € 225, indien de warmtepomp blijktens het etiket behoort tot de energie-efficiëntieklasse A+;
    - 2°. € 450, indien de warmtepomp blijktens het etiket behoort tot de energie-efficiëntieklasse A++.
3. De jaarlijkse zonne-energiebijdrage, bedoeld in het eerste lid, onderdeel c, wordt voor zonneboilers vastgesteld op:
  - a. 2.799 kWh, minus het jaarlijks aandeel van niet uit zonne-energie verkregen warmte volgens de productkaart conform het capaciteitsprofiel L, en minus het supplementair elektriciteitsgebruik volgens de productkaart, indien er sprake is van een apertuuroppervlakte van ten hoogste 5 vierkante meter;
  - b. 4.427 kWh, minus het jaarlijks aandeel van niet uit zonne-energie verkregen warmte volgens de productkaart conform het capaciteitsprofiel XL, en minus het supplementair elektriciteitsgebruik volgens de productkaart, indien er sprake is van een apertuuroppervlakte van meer dan 5 en ten hoogste 10 vierkante meter;
  - c. het product van 1.293 kWh, het totale collectoroppervlak van alle collectoren volgens de productkaart, het collectorrendement volgens de productkaart, de instralingshoekmodificier volgens de productkaart en de verliesfactor van de warmwatertank, bedoeld in het vierde of vijfde lid, indien er sprake is van een apertuuroppervlakte van meer dan 10 vierkante meter.
4. Afhankelijk van de energie-efficiëntieklasse vermeld op het etiket of de energie-efficiëntieklasse vastgesteld volgens de methode, bedoeld in bijlage II, onderdeel 2, van verordening (EU) nr. 812/2013, bedraagt de verliesfactor van de warmwatertank, bedoeld in het derde lid, onderdeel c:
  - a. 0,95 bij energie-efficiëntieklasse A+;
  - b. 0,91 bij energie-efficiëntieklasse A;
  - c. 0,86 bij energie-efficiëntieklasse B;

- d. 0,83 bij energie-efficiëntieklasse C;
  - e. 0,81 bij energie-efficiëntieklasse D tot en met G.
5. In afwijking van het vierde lid bedraagt de verliesfactor voor een warmwatertank met een volume van 2000 liter en meer 0,81.
6. Indien de zonneboiler naast warm tapwater tevens ruimteverwarming produceert, wordt de subsidie voor de zonneboiler, bedoeld in het eerste lid, onderdeel c, eenmalig verhoogd met:
- a. € 225, indien de zonneboiler behoort tot de energie-efficiëntieklasse A+ voor ruimteverwarming;
  - b. € 450, indien de zonneboiler behoort tot de energie-efficiëntieklasse A++ of hoger voor ruimteverwarming.

Artikel 17. Hoogte subsidie energiebesparende isolatiemaatregelen en aanvullende verduurzamingsmaatregelen

1. Indien een investering voor energiebesparende isolatiemaatregelen als bedoeld in artikel 7, tweede lid, is aangebracht bedraagt de subsidie voor:
- a. dakisolatie dan wel zolder- of vlieringvloerisolatie:
    - 1°. voor het isoleren van het dak in de bestaande thermische schil, bedoeld in artikel 7, tweede lid, onderdeel a, € 30 per vierkante meter van de te isoleren oppervlakte, voor zover de subsidiabele kosten betrekking hebben op minimaal 70% van de oppervlakte van het gehele dak;
    - 2°. voor het isoleren van de bestaande zolder- of vlieringvloer in de bestaande thermische schil bedoeld in artikel 7, tweede lid, onderdeel a, sub 3, € 8 per vierkante meter van de te isoleren oppervlakte, voor zover de subsidiabele kosten betrekking hebben op minimaal 70% van de oppervlakte van de zolder- of vlieringvloer;
  - b. gevelisolatie als bedoeld in artikel 7, tweede lid, onderdeel b, € 38 per vierkante meter van de te isoleren oppervlakte, voor zover de subsidiabele kosten betrekking hebben op ten minste 10 vierkante meter per appartement van de oppervlakte van de binnen- of buitengevel van de bestaande thermische schil die wordt geïsoleerd, vermenigvuldigd met het aantal appartementen in het gebouw;
  - c. glas-, kozijnpaneel- of deurisolatie in de bestaande thermische schil, voor zover de totale subsidiabele kosten betrekking hebben van ten minste 8 vierkante meter per appartement te isoleren oppervlakte, door het vervangen van:
    - 1°. glas, kozijnpanelen of deuren door HR ++ glas, eventueel in combinatie met nieuwe isolerende deuren als bedoeld in artikel 7, tweede lid, onderdeel c, subonderdeel 1°, € 53 per vierkante meter van de te isoleren oppervlakte;
    - 2°. glas of kozijnpanelen door nieuwe isolerende kozijnpanelen, € 23 per vierkante meter, voor zover de subsidiabele kosten mede betrekking hebben op het vervangen van glas door HR++ glas, bedoeld in subonderdeel 1°;
    - 3°. glas, kozijnpanelen of deuren door triple-glas, in combinatie met een nieuw isolerend kozijn met een maximale Uf-waarde (W/m²K) van 1.5, eventueel in combinatie met nieuwe isolerende deuren als bedoeld in artikel 7, tweede lid, onderdeel c, subonderdeel 2°, € 150 per vierkante meter van de te isoleren oppervlakte;
    - 4°. glas of kozijnpanelen door nieuwe isolerende kozijnpanelen, € 115 per vierkante meter, voor zover de subsidiabele kosten mede betrekking hebben op het vervangen van glas door triple glas, bedoeld in subonderdeel 3°;
  - d. spouwmuurisolatie van de bestaande thermische schil als bedoeld in artikel 7, tweede lid, onderdeel d, € 8 per vierkante meter te isoleren oppervlakte, voor zover de subsidiabele kosten betrekking hebben op ten minste 10 vierkante meter per appartement van de oppervlakte van bestaande spouwmuren in de bestaande thermische schil;
  - e. vloer- dan wel bodemisolatie via:
    - 1°. het isoleren van de vloer in de bestaande thermische schil, bedoeld in artikel 7, tweede lid, onderdeel e, € 11 per vierkante meter te isoleren oppervlakte, voor zover de subsidiabele kosten betrekking hebben op minimaal 70% van de oppervlakte van de gehele vloer;
    - 2°. het isoleren van de bodem in de bestaande thermische schil, bedoeld in artikel 7, tweede lid, onderdeel e, € 6 per vierkante meter te isoleren oppervlakte, voor zover

de subsidiabele kosten betrekking hebben op minimaal 70% van de oppervlakte van de gehele vloer.

2. Wanneer er maar één energiebesparende isolatiemaatregel als bedoeld in artikel 7, tweede lid, in totaal wordt uitgevoerd, bedraagt het subsidiebedrag, ten hoogste de helft van het subsidiebedrag, genoemd in het eerste lid.
3. Indien een investering voor aanvullende energiebesparende maatregelen als bedoeld in artikel 8, is aangebracht bedraagt de subsidie voor:
  - a. het aanleggen van een ventilatiesysteem overeenkomstig artikel 8, onderdeel a per appartement 30% van de kosten van het ventilatiesysteem met een maximum van: € 1.200;
  - b. het dynamisch waterzijdig inregelen van een verwarmingssysteem overeenkomstig artikel 8, onderdeel b, per appartement: € 150;
  - c. het plaatsen van een energiedisplay of een thermostaat overeenkomstig artikel 8, onderdeel c: € 120.
4. Indien het een aanvraag voor een subsidie als bedoeld in artikel 11, tweede lid, onderdeel a, betreft, wordt het bedrag dat berekend is op grond van het eerste lid vermenigvuldigd met een breuk waarvan de teller het percentage, bedoeld in artikel 11, derde lid, onderdeel e, is en de noemer 100.
5. Indien het een aanvraag voor een subsidie als bedoeld in artikel 11, tweede lid, onderdeel b, subonderdeel 1° of 2°, betreft, dan wordt in aanvulling op het bedrag dat resulteert uit de berekening uit het vierde lid, daarbij het bedrag opgeteld dat resulteert uit de volgende berekening: het bedrag dat berekend is op grond van het eerste lid wordt vermenigvuldigd met een breuk waarvan de teller het aantal huurwoningen waarvoor een verklaring als bedoeld in artikel 11, vijfde of zesde lid, is aangeleverd en die aan de voor die verklaring op grond van de de-minimisverordening of algemene groepsvrijstelling geldende voorwaarden voldoet, uitgedrukt als percentage van het totaal aantal appartementen in het gebouw, is en de noemer 100.

Artikel 18. Hoogte subsidie investeringen voor de aansluiting op een warmtenet

De subsidie voor een investering voor een centrale aansluiting op een warmtenet als bedoeld in artikel 7, vierde lid, bedraagt bij een vermogen van:

- 1°. ten hoogste 100 kW: € 2.925;
- 2°. meer dan 100 kW tot en met 400 kW: € 12.334;
- 3°. meer dan 400 kW: € 21.906.

Artikel 19. Hoogte subsidie zeer energiezuinig pakket

1. Voor realisatie van een zeer energiezuinig pakket wordt de subsidie met overeenkomstige toepassing van artikel 17 berekend en vervolgens verhoogd met € 4.000 per appartement.
2. De subsidie voor bouwbegeleiding bij toepassing van het zeer energiezuinig pakket, als bedoeld in artikel 9, derde lid, bedraagt 50% van de totale kosten voor de activiteit met een maximum van € 20.000.

Artikel 20. Maximale subsidie

1. De subsidie voor een vereniging voor het oplaadpuntenadvies als bedoeld in artikel 12 bedraagt ten hoogste 75 procent van de kosten voor de advisering, met een maximum van € 1.500.
2. De subsidie voor een vereniging bedraagt per appartement gemiddeld ten hoogste € 15.000 op grond van artikel 10, eerste lid, en ten hoogste € 20.000 op grond van artikel 9 eerste en tweede lid.
3. De totale subsidie voor een vereniging op grond van artikel 10, eerste en tweede lid, bedraagt ten hoogste € 2.500.000.

4. Indien het een aanvraag voor een subsidie als bedoeld in artikel 11, tweede lid, onderdeel b, subonderdeel 2° of 3° betreft, dan bedraagt de totale subsidie voor een vereniging op grond van artikel 10, eerste lid, ten hoogste 30% van de voor staatssteun in aanmerking komende kosten van de te treffen duurzame warmteopties, energiebesparende isolerende- en aanvullende energiebesparende maatregelen of het zeer energiezuinige pakket.

Hoofdstuk VI. Wijze van subsidieverstrekking

Artikel 21.

1. Bij de verstrekking van een subsidie op grond van deze regeling van minder dan € 25.000 wordt toepassing gegeven aan artikel 16, tweede lid, onderdeel a, van het Kaderbesluit.
2. Bij de verstrekking van een subsidie op grond van deze regeling van meer dan € 125.000 is artikel 17 van het Kaderbesluit van toepassing.

Artikel 22. Subsidieverstrekking onder opschortende voorwaarde

Voor een investering voor duurzame warmteopties of een centrale aansluiting op een warmtenet als bedoeld in artikel 7, derde lid, respectievelijk vierde lid, wordt de subsidie verleend onder de opschortende voorwaarde dat:

- a. een overeenkomst wordt gesloten met een bouwinstallatiebedrijf of warmteleverancier in verband met de aanschaf van de installatie of installaties dan wel de centrale aansluiting op een warmtenet;
- b. de installatie of installaties dan wel de centrale aansluiting op een warmtenet waarop de overeenkomst, bedoeld in onderdeel a, betrekking heeft, zijn geïnstalleerd respectievelijk aangesloten.

Hoofdstuk VII. Subsidieverplichtingen

Artikel 23. Subsidieverplichtingen

1. De subsidieontvanger is verplicht, te rekenen vanaf de datum van de dagtekening van de subsidiebeschikking:
  - a. de energiebesparende isolatiemaatregelen en de aanvullende energiebesparende maatregelen waarvoor subsidie wordt verstrekt, te laten uitvoeren binnen een termijn van vierentwintig maanden, en
  - b. het zeer energiezuinige pakket waarvoor subsidie wordt verstrekt, te laten uitvoeren binnen een termijn van vierentwintig maanden.
2. Indien de uitvoering van de maatregelen binnen de termijn, genoemd in het eerste lid, onderdeel b, buiten de schuld van de subsidieontvanger niet mogelijk is, kan de minister die termijn op schriftelijk en gemotiveerd verzoek van de subsidieontvanger eenmaal met ten hoogste twaalf maanden verlengen.

Artikel 24. Verplichtingen van de subsidieontvanger ten aanzien van duurzame warmteopties

1. Een installatie, waarop de investering voor de duurzame warmteopties, bedoeld in artikel 7, derde lid, betrekking heeft, en waarvoor op grond van deze titel een subsidie is verleend, wordt niet binnen een jaar na de datum van de subsidievaststelling vervreemd.
2. Het eerste lid is niet van toepassing op de vervreemding van een installatie tezamen met het appartementencomplex of gebouw waarin respectievelijk waarop de investering voor de productie van duurzame energie is geïnstalleerd.

Artikel 25. Realisatietermijn

1. Indien de aanvraag voor subsidie is ingediend, is de termijn, bedoeld in artikel 13, onderdeel c,

van het besluit:

- a. één jaar, indien het een investering voor de productie van duurzame warmteopties als bedoeld in artikel 7, derde lid, betreft;
- b. twee jaar, indien het een investering voor een centrale aansluiting als bedoeld in artikel 7, vierde lid, onder b, betreft.

Artikel 26. Bekendmaking van gegevens over steunverlening

1. De minister maakt binnen zes maanden na de datum van subsidieverlening overeenkomstig artikel 9, eerste lid, onderdeel c, van de algemene groepsvrijstellingsverordening, de gegevens openbaar, als de subsidie aan een aanvrager voor het aandeel huurwoningen binnen een of meerdere verenigingen meer bedraagt dan € 500.000.
2. De gegevens, bedoeld in dit artikel, blijven voor ten minste tien jaar openbaar beschikbaar.

Artikel 27. Aanvraag tot subsidievaststelling

1. Een aanvraag tot subsidievaststelling bevat ten minste:
  - a. gegevens over de aanvrager, waaronder de naam van de aanvrager, het post- en bezoekadres, het e-mailadres, het telefoonnummer, het rekeningnummer, gegevens over de contactpersoon bij de aanvrager en voor of het nummer waaronder de onderneming is geregistreerd bij de Kamer van Koophandel en het door de minister verstrekte referentienummer;
  - b. de omvang van de vast te stellen subsidie;
  - c. de kerngegevens voor de onderbouwing van de subsidievaststelling, waaronder de locatie of locaties waar het project is uitgevoerd, en voor zover de investering betrekking heeft op de duurzame warmteopties, bedoeld in artikel 7, derde lid, de omschrijving van de aard van de installaties die zijn geïnstalleerd.
2. Onverminderd artikel 24, eerste, tweede en derde lid, van het besluit gaat de aanvraag tot subsidievaststelling vergezeld van:
  - a. een factuur of facturen en betaalbewijs of betaalbewijzen van de aanschaf en installatie van de investering voor duurzame warmteopties en aanvullende energiebesparende maatregelen als bedoeld in artikel 7, derde lid en artikel 8, waaronder begrepen de door het bouwinstallatiebedrijf getekende factuur in geval van contante betaling van deze investeringen, waarop ten minste het betaalde bedrag, de begunstigde en betaaldatum vermeld wordt;
  - b. indien het een investering voor energiebesparende isolatiemaatregelen of het zeer energiezuinig pakket als bedoeld in artikelen 7, tweede lid en artikel 9, eerste en tweede lid betreft:
    - 1°. een factuur en betaalbewijs als bedoeld in onderdeel a, met daarin ten minste de naam en het adres van de eigenaar-bewoner en het bouwbedrijf dat werkzaamheden betreffende de investering of investeringen heeft uitgevoerd, een omschrijving van het soort energiebesparende isolatiemaatregel of maatregelen uit het zeer energiezuinig pakket en aanverwante werkzaamheden die door het bouwbedrijf uitgevoerd zijn, de naam, het type, het merk, de dikte en indien beschikbaar de meldcode, van het isolatiemateriaal dat gebruikt is en de plaats en bijhorende oppervlakte die in de desbetreffende koopwoning geïsoleerd is;
    - 2°. ten minste één foto per energiebesparende isolatiemaatregel of maatregel uit het zeer energiezuinig pakket, genomen tijdens de uitvoering van de werkzaamheden door het bouwbedrijf, met daarop zichtbaar de naam, merk, soort, en dikte van het isolatiemateriaal;
    - 3°. indien het een investering voor glas-, kozijnpaneel- of deurisolatie als bedoeld in artikel 7 tweede lid, onderdeel c, betreft, voor zover van toepassing, een kozijnstaat met daarin merk en type van het kozijn en het daarbij behorende frame, glas en netto afmetingen van het glas of de kozijnpanelen per kozijn;
  - c. indien het een investering duurzame warmteopties als bedoeld in artikel 7, derde lid,

- betreft, een document waaruit blijkt dat een investering:
- 1°. in gebruik is genomen;
  - 2°. voldoet aan de technische eisen; en
  - 3°. is geïnstalleerd of aangebracht door een bouwinstallatiebedrijf;
- d. indien subsidie is aangevraagd voor bouwbegeleiding in combinatie met het zeer energiezuinig pakket als bedoeld in artikel 9, derde lid, de factuur en het betalingsbewijs van de bouwbegeleiding en een korte rapportage, waarin de uitgevoerde activiteiten beschreven staan;
  - e. indien het een investering voor de centrale aansluiting op een warmtenet als bedoeld in artikel 7, vierde lid, betreft, een overeenkomst met een warmteleverancier waaruit blijkt dat het appartementencomplex is aangesloten op een warmtenet.

Hoofdstuk VII*. Slotbepalingen

Artikel 28. Overgangsregeling

De Subsidieregeling energiebesparing eigen huis vervalt, met dien verstande dat deze van toepassing blijft op subsidies die voor het tijdstip van inwerkingtreding van deze regeling zijn verstrekt en aanvragen die al zijn ingediend.

Artikel 29. Inwerkingtreding

Deze regeling treedt in werking met ingang van 1 januari 2023 en vervalt met ingang van 1 januari 2028, met dien verstande dat zij van toepassing blijft op subsidies die op grond van deze regeling vóór laatstgenoemde datum zijn verstrekt.

Artikel 30. Citeertitel

Deze regeling wordt aangehaald als: Subsidieregeling Verduurzaming voor Verenigingen van Eigenaars.

Deze regeling zal met de toelichting in de Staatscourant worden geplaatst.

De Minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening,

Hugo de Jonge

Toelichting:

A. Algemeen deel

1. Inleiding

De Subsidieregeling verduurzaming verenigingen van eigenaars (hierna: SVVE) komt voort uit de Subsidieregeling energiebesparing eigen huis (hierna: SEEH) en de Investeringssubsidie Duurzame Energie (hierna: ISDE) en is uitsluitend bestemd voor (gemengde) vereniging van eigenaars (hierna: VvE's), woonverenigingen en wooncoöperaties (hierna: verenigingen) die hun gebouw of gebouwen willen verduurzamen. De SVVE is opgericht om de aanvraag van subsidie door verenigingen voor verduurzamingsmaatregelen en advies te vereenvoudigen. Door de grote hoeveelheid aanpassingen en door de toevoegingen uit de ISDE, is gekozen voor een nieuwe regeling in plaats van het wijzigen van de SEEH. De belangrijkste wijzigingen zijn te lezen in paragraaf 2.3 van de toelichting.

1.1 Doelstelling

In het Klimaatakkoord is afgesproken dat alle woningen en gebouwen in Nederland in 2050 CO₂-arm zijn. Deze duurzame transitie vraagt ook om investeringen in de verduurzaming van woningen. Deze regeling heeft als doel verduurzaming te stimuleren in gebouwen van verenigingen, door subsidie te verstrekken voor:

- a. advisering omtrent energiebesparing, duurzame energie of aansluiting op een warmtenet;
- b. investeringen in energiebesparende isolatiemaatregelen;
- c. investeringen in duurzame warmtetechnieken;
- d. investeringen in een centrale aansluiting op een warmtenet;
- e. advisering omtrent het plaatsen van oplaadpunten.

2. Hoofdpijnen van het voorstel

2.1 Aanleiding

In het Coalitieakkoord 2021¹ kondigde het kabinet een langjarig Nationaal isolatieprogramma aan met commitment en middelen tot ten minste 2030. Daarbij gaf het kabinet aan dat isoleren sneller, slimmer en socialer moest dan voorheen. In de Kamerbrief uit 2021 over de hoofdlijnen van het Nationaal Isolatieprogramma² werd toegezegd dat de SEEH laagdrempeliger en toegankelijker zou worden gemaakt. In het Nationaal Isolatieprogramma³ en het Programma versnelling verduurzaming gebouwde omgeving⁴ zijn deze voorstellen bevestigd en concreet uitgewerkt. De belangrijkste aanpassingen die werden voorgesteld zijn de volgende:

- Het openstellen van subsidie voor één isolatiemaatregel, met een hoger percentage subsidie voor twee of meer maatregelen als stimulans om meerdere maatregelen tegelijk te nemen;
- Eén regeling voor verenigingen, voor het bijna volledig verduurzamen van het hele gebouw. Om dit te realiseren wordt het mogelijk gemaakt om niet alleen voor isolatiemaatregelen, aanvullende energiebesparende maatregelen en advies, maar ook voor duurzame warmtetechnieken subsidie aan te vragen.

2.2 Probleembeschrijving

De verduurzaming van de gebouwde omgeving gaat nog niet snel genoeg om de gestelde CO₂-besparing uit het Klimaatakkoord tijdig te behalen. Daarom is naar onder andere het verbeteren van de subsidieregelingen gekeken. Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (hierna: BZK) heeft van verschillende gemeenten en andere organisaties signalen ontvangen dat de vormgeving van de SEEH regeling niet optimaal was voor verenigingen, omdat de regeling niet goed aansloot op de problemen die worden ervaren bij de verduurzaming van bijvoorbeeld VvE's, zoals de complexe, vaak langdurige besluitvormingsprocessen, de verschillende loketten waar

---

¹ Coalitieakkoord 2021: *Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst*

² Kamerstukken II, 2021/22, 30196, nr. 770

³ Kamerstukken II, 2021/22, 30196, nr. 787

⁴ Kamerstukken II, 2021/22, 32847, nr. 878

VvE's gebruik van moeten maken voor het aanvragen van subsidie en (bouw)technische uitdagingen bij de verduurzaming.

Uit de kamerbrief naar aanleiding van de evaluatie van de SEEH door TNO in 2021⁵ en het advies naar aanleiding van die evaluatie kwam eveneens de behoefte naar voren om langjarige zekerheid van budget voor de subsidie te hebben. Daarnaast maakten de evaluaties duidelijk dat VvE's veel behoefte hebben aan ondersteuning. De evaluatie van de SEEH liet ten aanzien van de eisen van de regeling zien dat VvE's regelmatig tegen technische beperkingen aanlopen waardoor bepaalde maatregelen lastig zijn te realiseren en het prettig vinden als de eis wordt verlaagd naar één maatregel. Tegelijk liet de evaluatie zien dat de eis van minimaal twee isolatiemaatregelen in de SEEH ervoor zorgde dat VvE's die van de subsidie gebruik maakten, meer maatregelen namen dan zij zonder subsidie zouden nemen. De aanbeveling in de evaluatie van de SEEH was het vinden van een goede balans tussen de strengheid van de eisen, de toegankelijkheid voor de doelgroep en het beschikbare budget.

2.3 *Probleemaanpak*

Met de SVVE maakt het Rijk de subsidie voor verduurzaming laagdrempeliger en toegankelijker voor verenigingen. Er zijn daarom verschillende aanpassingen gedaan, zo hoeft er voor verduurzaming maar één aanvraag gedaan te worden en waarmee er meer maatwerk mogelijk is binnen de regeling. De regeling maakt het makkelijker voor verenigingen om van de regeling gebruik te maken en maatregelen ter verduurzaming uit te voeren. Daarbij is ook rekening gehouden met het uitvoerbaar houden van de regeling voor de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (hierna: RVO).

a) Vergroten beleidsdoel en naam van de regeling

Voor verenigingen is het nu mogelijk om bij één regeling subsidie voor advies, isolatie, duurzame warmtetechnieken en aanvullende energiebesparende maatregelen aan te vragen. De naam van de regeling is veranderd in 'Subsidieregeling Verduurzaming voor Verenigingen van Eigenaren', dus in het kort de 'SVVE'. Hiervoor is gekozen omdat de oorspronkelijke naam nu de lading van de regeling niet meer dekt. Het gaat namelijk niet meer alleen om energiebesparing en ook niet om een eigen huis (maar een verenigingsgebouw). De grootste doelgroep van verenigingen zoals bedoeld in deze regeling zijn VvE's en daarom komt het ook terug in de naam. Woonverenigingen en wooncoöperaties vallen ook onder deze regeling.

b) De regeling verlengen tot en met 2027

De SEEH liep tot 2023 en is opgenomen in de nieuwe SVVE regeling. Er is recent meer budget beschikbaar gekomen. Voor de continuïteit van de regeling is daarom de regeling verlengd. Dit geeft verenigingen ook meer zekerheid dat de regeling langjarig beschikbaar zal zijn en kan verenigingen daarmee stimuleren om het proces rondom verduurzaming (onder meer energieadvies, besluitvorming en uitvoering) snel op te starten.

c) Het subsidieplafond verhogen

Tijdens de augustusbesluitvorming 2021 is besloten extra budget beschikbaar te stellen voor een Nationaal Isolatie Programma (hierna: NIP). Dit budget is deels ingezet voor de SVVE. In het Coalitieakkoord is besloten het NIP voort te zetten tot en met 2030. Voor die periode zal er dus extra budget beschikbaar komen, dat aan het subsidieplafond van de SVVE moet worden toegevoegd.

d) Onderbrengen van de warmtetechnieken uit de ISDE

Warmtepompen, zonneboilers en aansluiting op centrale warmtenetten, onderdelen die vanuit de ISDE werden gesubsidieerd voor verenigingen, zijn met ingang van deze regeling ondergebracht bij de SVVE. Hiermee ontstaat één centrale regeling voor de verduurzaming van verenigingen. Tot nu toe moesten verenigingen en individuen binnen die vereniging voor verduurzaming naar verschillende regelingen: bijvoorbeeld naar SEEH voor isolatie en naar de ISDE voor duurzame verwarming; dus met de nieuwe regeling wordt een totaalpakket voor verduurzaming gestimuleerd. Daarnaast is het eenvoudiger omdat er maar één aanvraag hoeft te worden ingediend.

e) Één energiebesparende isolatiemaatregel toestaan

De twee maatregeleneis wordt losgelaten. Dit betekent dat voor verenigingen ook mogelijk is om subsidie aan te vragen wanneer slechts één isolatiemaatregel wordt genomen. Bij een aanvraag

---

⁵ Kamerstukken II, 2021/22, 32847, nr. 820

wordt het subsidiepercentage bij één energiebesparende isolatiemaatregel 15% en bij twee of meer energiebesparende isolatiemaatregelen blijft het gemiddelde subsidiepercentage 30%. Deze wijziging is bedoeld om balans te vinden tussen meer verenigingen bewegen tot het nemen van één energiebesparende isolatiemaatregel en tegelijkertijd verenigingen een prikkel geven om meer te doen.

f) Zeer energiezuinig pakket verruimen

Uit de praktijk blijkt dat het niet altijd mogelijk is om het zeer energiezuinig pakket uit te voeren zoals gewenst door bouwtechnische beperkingen. Daarom is het mogelijk om de gestelde eis voor isolatiewaarden van het gebouw te behalen door middel van gelijkwaardigheid. Dit betekent dat er na onderzoek van een adviseur er andere maatregelen genomen mogen worden mits ervoor wordt gezorgd dat het gebouw even goed of zelfs beter geïsoleerd wordt hierdoor dan het zeer energiezuinig pakket vereist.

g) Bouwbegeleiding bij zeer energiezuinig pakket

Subsidie voor bouwbegeleiding voor zeer energiezuinig pakketten is aan de regeling toegevoegd. Verenigingen kunnen daarvoor 50% tot maximaal € 20.000 gesubsidieerd krijgen. Voor bouwbegeleiding moeten bijvoorbeeld VvE's aanzienlijke kosten maken, wat als een drempel wordt ervaren. Bouwbegeleiding is echter wel van belang, omdat verenigingen niet over (alle) noodzakelijke kennis en ervaring beschikken van de uitvoering van begin tot eind van alle maatregelen van het zeer energiezuinig project. Dit is bijvoorbeeld juridische begeleiding bij contracten, inkoopprocessen en management van werkprocessen en bouwkosten. Door hiervoor ook subsidie te verstrekken, wordt deze drempel verlaagd.

h) Voorwaarden regelingen afgestemd

Daarnaast zijn er aanpassingen gedaan om in de SVVE de onderdelen van de SEEH meer in lijn te brengen met de voorwaarden uit de ISDE. Zo wordt er gewerkt met dezelfde maatregelenlijst (meldcodelijst) en is de combinatie van bodem en vloerisolatie als maatregel vervallen omdat die combinatie in de praktijk weinig voorkomt. Daarnaast wordt de combinatie van isolatieglas, nieuwe kozijnpanelen en nieuwe isolerende deuren beoordeeld als één maatregel. Hierdoor kan men eerder voldoen aan de verlaagde oppervlakte eis. Ook zijn de minimale oppervlaktes voor spouwmuur- en gevelisolatie verlaagd naar 10 m² per appartement.

i) Dynamisch waterzijdig inregelen

De aanvullende maatregel waterzijdig inregelen is aangepast in *dynamisch* waterzijdig inregelen. Zo is een dynamisch ingeregelde verwarmingsinstallatie voorbereid op, en geschikt voor, de omschakeling naar duurzame warmtetechnieken, zoals warmtepompen, vloerverwarming en klimaatplafonds. Het 'gewoon' waterzijdig inregelen zorgt enkel voor energiebesparing omdat de verwarmingsinstallatie optimaal wordt afgesteld. Het subsidiebedrag voor dynamisch waterzijdig inregelen wordt verhoogd naar 150 euro per woning.

j) Uitvoeringstermijn

De termijn voor de uitvoering van maatregelen is verlengd naar 2 jaar, met de mogelijkheid voor het aanvragen van uitstel van 1 jaar bij het uitvoeren van het zeer energiezuinig pakket. De reden hiervoor is enerzijds vanwege het ingewikkelde proces wat verenigingen doorlopen in verband met het besluitvormingsproces wat zij moeten doorlopen en de daarmee samenhangende verschillende belangen van de individuele leden. Alsook omdat er krapte ontstaat op de verduurzamingsmarkt, door onder andere schaarste van materialen of uitvoerders.

k) De onderdelen van eigenaar-bewoners verwijderen

Sinds 1 januari 2021 zijn eigenaar-bewoners geen doelgroep meer in de regeling, omdat deze doelgroep is ondergebracht bij de ISDE. De teksten over eigenaar-bewoners staan echter nog wel in de SEEH opgenomen. Deze zijn daarom niet overgenomen in de regelingstekst van de SVVE waar ernaar werd gerefereerd als doelgroep. Eigenaar-bewoners kunnen zich voor subsidie tot de ISDE blijven wenden.

2.4 Opbouw van de regeling

Er zijn twee onderdelen in de regeling. Het eerste onderdeel bestaat uit adviezen, het tweede uit maatregelen. Een aanvraag kan bestaan uit één of beide onderdelen.

Het advies bestaat uit energieadvies of oplaadpuntenadvies. De subsidie hiervoor is achteraf aan te vragen en de VvE ontvangt hiervoor maar eenmaal subsidie. Het energieadvies bestaat uit de volgende 3 varianten:

- Energieadvies
- Energieadvies en eventueel procesbegeleiding (inclusief een besluit van de Algemene Leden Vergadering van de betreffende vereniging dat men 2 maatregelen gaat uitvoeren in de komende 5 jaar)
- Energieadvies in combinatie met een Duurzaam Meerjaren Onderhoudsprogramma (DMJOP). In het DMJOP zijn 2 maatregelen in de komende 10 jaar ingepland en eventueel procesbegeleiding.
Daarnaast is er de mogelijkheid om subsidie aan te vragen voor bouwbegeleiding. Voor voorwaarden en criteria voor het aanvragen van subsidie voor dit onderwerp zie de artikelsgewijze toelichting in het kader van het zeer energiezuinig pakket bij artikel 9.

Het onderdeel maatregelen bestaat uit de volgende mogelijke maatregelen. Subsidie voor deze maatregelen dient vooraf aangevraagd te worden:

- 1 isolerende maatregel (ongeveer 15 % subsidie) en eventueel aanvullende energiebesparende maatregelen;
- 1 duurzame warmteoptie (warmtepomp of zonneboiler) of een centrale warmteaansluiting (ongeveer 30 % subsidie) en eventueel aanvullende energiebesparende maatregelen;
- 1 of meer isolerende maatregel en 1 of meer duurzame warmteoptie (warmtepomp of zonneboiler) en/of een centrale warmteaansluiting (ongeveer 30 % subsidie) en eventueel aanvullende energiebesparende maatregelen;
- 2 of meer isolerende maatregelen (max ca. 30 % subsidie) en eventueel aanvullende energiebesparende maatregelen;
- 1 of meer duurzame warmteoptie(s) en een centrale aansluiting op een warmtenet (max ca. 30 % subsidie) en eventueel aanvullende energiebesparende maatregelen;
- 2 verschillende duurzame warmteopties en eventueel aanvullende energiebesparende maatregelen;
- Zeer Energiezuinig Pakket (integraal pakket inclusief. bonus), eventueel bouwbegeleiding, eventueel 1 of meer duurzame warmteopties of een centrale warmteaansluiting en de eventueel resterende aanvullende energiebesparende maatregelen.

Voor alle mogelijke opties van maatregelen zoals hierboven beschreven geldt dat er meerdere keren een aanvraag ingediend kan worden, maar niet gehonoreerd wordt voor eenzelfde maatregel waar al eerder subsidie voor is verstrekt.

2.5 *Motivering instrumentkeuze*

Er is gekozen voor financiële sturing via een subsidieregeling, om verenigingen een extra (financiële) prikkel te geven om de woningen en het gebouw te verduurzamen. Uit de evaluatie van de SEEH blijkt dat een subsidie ervoor zorgt dat meer mensen maatregelen gaan nemen en met name dat meer mensen extra maatregelen nemen als er subsidie beschikbaar is voor twee of meer maatregelen.

2.6 *Werkwijze*

In de artikelen 16 tot en met 19 van het Kaderbesluit BZK-subsidies (hierna: het Kaderbesluit) wordt de wijze van subsidieverstrekking geregeld aan de hand van drie verschillende 'subsidiearrangementen'. Het lichtste arrangement (arrangement 1) betreft subsidies lager dan € 25.000 (artikel 16 van het Kaderbesluit); bij dit arrangement wordt de subsidie verstrekt in de vorm van een vast bedrag en wordt de subsidie ofwel direct vastgesteld en uitbetaald (artikel 16, tweede lid, onderdeel a, van het Kaderbesluit), ofwel eerst verleend en 100% bevoorschot en ambtshalve vastgesteld op een in de beschikking tot subsidieverlening aangegeven moment (artikel 16, tweede lid, onderdeel b, van het Kaderbesluit). Het iets zwaardere arrangement (arrangement 2) heeft in beginsel betrekking op subsidies van € 25.000 tot € 125.000 (artikel 17 van het Kaderbesluit); op grond van dit arrangement wordt de subsidie eerst verleend en moet de

subsidieontvanger, nadat hij de activiteiten heeft verricht, een aanvraag tot subsidievaststelling doen, waarbij hij de subsidie verantwoordt. Voor subsidies van € 125.000 of meer geldt in beginsel arrangement 3 (artikel 18 van het Kaderbesluit); bij dit arrangement geldt dat de subsidieontvanger de subsidie niet alleen moet verantwoorden, maar daarbij ook een controleverklaring moet leveren. Om de administratieve lasten voor de subsidieontvanger te beperken, kan op grond van artikel 20 van het Kaderbesluit bij ministeriële regeling worden bepaald dat op subsidieverstrekingen een lichter arrangement wordt toegepast.

Aanvraagproces

De subsidie kan worden aangevraagd bij het digitale loket van RVO. De subsidieaanvraag moet vergezeld gaan met een aantal bewijsstukken (zoals adresgegevens, een uitvoerdersformulier, een vastgesteld VvE-besluit en, indien van toepassing, een ingevulde de-minimisverklaring of AGVV-verklaring).

In de onderhavige regeling is voor het aanvraag- en verleningsproces onderscheid gemaakt tussen kleine projecten (voor subsidie van minder dan € 25.000) en grote projecten (voor meer dan € 25.000 subsidie). De regels voor subsidies tot € 25.000 staan in artikel 16, tweede lid, onder a van het Kaderbesluit BZK-subsidies (Kaderbesluit) en houden onder meer in dat de subsidie wordt verstrekt in de vorm van een vast bedrag en dat desgevraagd verantwoording plaatsvindt over de prestatie. Op basis van een subsidieaanvraag wordt direct een beschikking tot subsidievaststelling gegeven; de subsidie wordt direct uitbetaald. Controle of de subsidieontvanger de maatregelen waarvoor de subsidie is verstrekt, tijdig heeft uitgevoerd, vindt steekproefsgewijs plaats. Als blijkt dat hij dit niet heeft gedaan, zal de subsidie met toepassing van artikel 4:49 van de Awb worden teruggevorderd.

De regels voor subsidies van € 25.000 tot € 125.000 staan in artikel 17 van het Kaderbesluit. Op grond van artikel 20 van het Kaderbesluit wordt artikel 17 van het Kaderbesluit van toepassing verklaard op subsidies van €125.000 en hoger. Voor deze subsidies geldt dat een vast bedrag (lump sum) voor een nog te verrichten prestatie-eenheid wordt verstrekt. Bij de verstrekking van deze subsidies wordt een beschikking tot subsidieverlening gegeven met vermelding van het tijdstip waarop een aanvraag van een beschikking tot subsidievaststelling moet worden gedaan. Verschil met subsidies lager dan € 25.000 is dat in dit geval standaard moet worden aangetoond dat de activiteiten waarvoor de subsidie is verleend, zijn verricht en dat is voldaan aan de in de subsidie verbonden verplichtingen. Bovendien wordt het subsidiebedrag niet meteen uitbetaald; maar wel een voorschot verleend.

2.7 Monitoring

Maandelijks wordt de uitputting van het beschikbare budget op de website van RVO bekend gemaakt, zo is voor iedere potentiële aanvrager bekend of er nog voldoende budget beschikbaar is. Ook vindt regelmatig afstemming plaats om te bezien of de subsidieregeling werkbaar is voor verenigingen.

3. Verhouding tot hoger recht en ander nationaal recht

3.1 Verhouding tot hoger recht

Staatssteunrecht

In deze subsidieregeling zijn regels opgenomen die voortkomen uit het staatssteunrecht. Als de overheid subsidie verleent aan een onderneming kan dit te kwalificeren zijn als staatssteun. Het begrip 'onderneming' dient daarbij breed uitgelegd te worden; het uitvoeren van een economische activiteit (ook zonder winstoogmerk) kan erop zichzelf al toe leiden dat er sprake is van een onderneming. De activiteit die aanvragers onder deze subsidieregeling verrichten, te weten het (laten) verduurzamen van eventueel huurwoningen binnen de vereniging, kan doorgaans gezien worden als economische activiteit. Hierdoor is er sprake van staatssteun.

Staatssteun is gereguleerd op Europees niveau en zal op basis van Europese recht gerechtvaardigd moeten worden. In deze subsidieregeling is gebruik gemaakt van twee Europese verordeningen ter

rechtvaardiging van de gegeven steun. Dit onderscheid is gemaakt omdat advies over oplaadpunten en bouwbegeleiding niet verenigbaar zijn met de interne markt in de zin van artikel 107, derde lid, van het Verdrag op grond van de algemene groepsvrijstellingsverordening (AGVV), en het doen van verduurzamingsmaatregelen, het zeer energiezuinig pakket en aanvullende energiebesparende maatregelen wél. Advies over oplaadpunt en bouwbegeleiding zijn verenigbaar met de interne markt op grond van de de-minimisverordening.

Voor subsidies voor op grond van deze regeling die minder dan € 25.000 bedragen zal gebruik worden gemaakt van de de-minimisverordening. De voorwaarden die hieraan zijn verbonden worden verder toegelicht onder 2.2.b.

Gemengde verenigingen die een aanvraag doen op grond van deze regeling en de verhuurders binnen de vereniging voldoen aan het vereiste dat in een periode van drie opeenvolgende belastingjaren een verhuurder niet meer dan het maximumbedrag van € 200.000 aan de-minimissteun mag ontvangen, kunnen kiezen tussen algemene groepsvrijstellingsverordening of de de-minimisverordening, bij subsidies van meer dan € 25.000.

Verhuurders binnen gemengde verenigingen die niet voldoen aan dit vereiste zullen voor een subsidie van meer dan € 25.000 zowel de algemene groepsvrijstellingsverordening als de de-minimisverordening moeten gebruiken.

Subsidies voor energiebesparende isolatiemaatregelen, het zeer energiezuinig pakket met uitzondering van bouwbegeleiding en aanvullende energiebesparende maatregelen zullen gerechtvaardigd worden op grond van artikel 38 van de AGVV. De duurzame warmteopties zullen gerechtvaardigd worden op grond van artikel 41 van de AGVV. De voorwaarden die hieraan zijn verbonden worden verder toegelicht onder 2.2.a. Voor advies over oplaadpunten en bouwbegeleiding zal gebruik worden gemaakt van de de-minimisverordening. De voorwaarden die hieraan zijn verbonden worden verder toegelicht onder 2.2.b.

Algemene Groepsvrijstellingsverordening

Voor subsidie voor de kosten van energiebesparende isolatiemaatregelen, duurzame warmteopties, het zeer energie pakket met uitzondering van bouwbegeleiding en aanvullende energiebesparende maatregelen geldt een bepaling van het deel 'Steun voor milieubescherming' van de Algemene Groepsvrijstellingsverordening.⁶ Dit heeft onder meer tot gevolg dat er sprake moet zijn van een aantoonbaar stimulerend effect van de subsidies, waardoor de subsidies alleen voorafgaand aan het verrichten van de activiteiten kunnen worden aangevraagd.

Op grond van artikel 11 van de Algemene Groepsvrijstellingsverordening zal de Minister voor VRO daarnaast via het elektronische aanmeldingssysteem van de Europese Commissie de beknopte informatie over deze subsidieregeling doen toekomen (kennisgeving). Het gaat dan om de informatie als bedoeld in bijlage II van de AGVV die binnen 20 werkdagen na de inwerkingtreding van deze subsidieregeling moet zijn verstuurd. Aangezien dit een verplichting van de Minister is, waarvoor geen nadere gegevens van de subsidieaanvragers nodig zijn, is het stellen van nadere regels in deze subsidieregeling niet nodig.

Voor verlening van deze subsidie dient te worden vastgesteld dat er geen sprake is van een onderneming in moeilijkheden als bedoeld in artikel 2, achttiende lid, van de Algemene Groepsvrijstellingsverordening. Ook mag er geen sprake zijn van een onderneming ten aanzien waarvan een bevel tot terugvordering van steun uitstaat als bedoeld in artikel 1, vierde lid, onder a, van de Algemene Groepsvrijstellingsverordening. Om hieraan te voldoen zijn deze voorwaarden opgenomen als afwijzingsgronden in artikel 12.

Om gebruik te kunnen maken van deze uitzondering in de AGVV mag maximaal 30% van de kosten van een verhuurder voor verduurzamingsmaatregelen, het zeer energiezuinig pakket met uitzondering van bouwbegeleiding en aanvullende energiebesparende maatregelen worden gesubsidieerd. Daarnaast geldt op grond van de AGVV het maximum van € 15 miljoen per onderneming per project. Daarvoor telt alle steun mee voor dezelfde in aanmerking komende kosten.

---

⁶ Artikel 38 (en de algemene bepalingen uit hoofdstuk 1) van Verordening (EU) nr. 651/2014 van de Commissie van 17 juni 2014 waarbij bepaalde categorieën steun op grond van de artikelen 107 en 108 van het Verdrag met de interne markt verenigbaar worden verklaard (PbEU 2014, L 187).

De-minimisverordening

De subsidies die worden verleend met toepassing van de de-minimisverordening zijn gebonden aan een aantal voorwaarden.⁷ De de-minimisverordening gaat uit van de gedachte dat de staatssteun is gerechtvaardigd door de beperkte hoogte ervan. Dit kader geeft daarom een maximum voor het bedrag dat de subsidieontvanger mag ontvangen aan de-minimissteun. In een periode van drie opeenvolgende belastingjaren mag de verhuurder niet meer dan het maximumbedrag van € 200.000 aan de-minimissteun ontvangen. Hierbij is van belang dat alle ontvangen de-minimissteun meetelt, dus ook de-minimissteun die is verstrekt op grond van andere subsidies van het Rijk of de decentrale overheid. De de-minimissteun mag, in tegenstelling tot steun op grond van de Algemene Groepsvrijstellingsverordening, ook worden verleend op het moment dat de activiteiten lopende zijn of al zijn afgerond.

Een gemengde vereniging van eigenaren die een aanvraag doet binnen deze subsidieregeling, dient eventueel een ingevulde de-minimisverklaring bij de aanvraag in te dienen. Een format voor deze verklaring is op de website van RVO beschikbaar gesteld. In de verklaring geeft de verhuurder aan of hij in het lopende belastingjaar en de afgelopen twee belastingjaren reeds andere de-minimissteun heeft ontvangen. Alle de-minimissteun die de betreffende verhuurder heeft ontvangen wordt daartoe samen opgeteld, onafhankelijk van de aard van de activiteiten waarvoor de steun is verleend. Voor de ingevulde de-minimisverklaring geldt dat deze naar waarheid dient te worden ingevuld door de betrokken verhuurder. Wanneer de ingevulde verklaring in strijd wordt geacht met de de-minimisverordening wordt deze buiten beschouwing gelaten in de berekening van de subsidie. Er kan in dit geval geen subsidie worden verleend voor advies over een oplaadpunt en bouwbegeleiding aan die persoon of personen binnen de vereniging, maar wel aan de rest.

Cumulatie in de zin van de AGVV en de-minimisverordening

Samenloop van subsidies is toegestaan en mits voor dezelfde activiteiten geen subsidie wordt verkregen via andere regelingen genoemd in artikel 10, zevende lid. Voor aanvragen die gerechtvaardigd worden door de Algemene Groepsvrijstellingsverordening geldt het maximum van 30% van de subsidiabele kosten en in totaal € 15 miljoen per investeringsproject, per onderneming. Bij aanvragen die gerechtvaardigd worden door de de-minimisverordening mag er, zoals eerder aangegeven, niet meer dan € 200.000 aan zogenoemde de-minimissteun worden verleend per drie belastingjaren. Bij het toetsen van cumulatie van staatssteun kunnen echter meerdere staatssteunkaders en -regels een rol spelen. Deze regeling controleert daarom niet op samenloop met andere subsidies die later worden aangevraagd dan de subsidie op grond van deze regeling, op subsidies die vallen binnen een ander staatssteunkader of op subsidies voor andere activiteiten. De rechtmatigheid van de verstrekking van die andere subsidies zal bij de betreffende aanvragen van die subsidies getoetst (moeten) worden.

3.2 Verhouding tot nationale regelgeving

Deze regeling vindt haar grondslag in de Kaderwet overige BZK-subsidies en het daarop gebaseerde Kaderbesluit BZK-subsidies. Subsidieverstrekking op grond van de onderhavige regeling wordt ook beheerst door de regels in het Kaderbesluit. Subsidieaanvragers of -ontvangers hebben dus niet alleen met deze regeling te maken, maar ook met regels uit het Kaderbesluit, ook al worden die regels niet expliciet genoemd in deze subsidieregeling. Voor zover er regels van het Kaderbesluit van toepassing zijn, is dit toegelicht in het artikelsgewijze deel van de toelichting

De SVVE heeft haar eigen plaats binnen regelingen gericht op verduurzaming van gebouwen. Het is de regeling waar verenigingen voor bijna alle onderdelen terecht kunnen. Er zijn twee uitzonderingen:

- Gemengde VvE's kunnen enkel subsidie voor centrale warmtenetten aanvragen in de SAH, niet in de SVVE.
- VvE's kunnen voor duurzame energieopwekking (zoals zonnepanelen en kleine windturbines) terecht bij de ISDE.

Individuele eigenaar-bewoners kunnen voor isolatiemaatregelen en warmtetechnieken terecht bij de ISDE. Ook kunnen zakelijke gebruikers (m.u.v. verenigingen) een aanvraag indienen voor

---

⁷ Verordening (EU) nr. 1407/2013 van de Commissie van 18 december 2013 betreffende de toepassing van de artikelen 107 en 108 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie op de-minimissteun (PbEU 2013, L 352)

energieopwekking bij de ISDE. Afhankelijk van de juridische verhoudingen binnen de desbetreffende vereniging, kunnen individuele eigenaar-bewoners in sommige gevallen voor energiebesparende isolatiemaatregelen en warmtetechnieken terecht bij de ISDE. In het geval van VvE's, bijvoorbeeld, staat in de splitsingsakte beschreven welke gedeelten van het appartementengebouw privé-gedeelten zijn en welke gedeelten gemeenschappelijk zijn. Alleen de vergadering van eigenaars kan een rechtsgeldig besluit nemen over de gemeenschappelijke delen van het gebouw. Verhuurders kunnen voor verduurzaming van hun gebouwen terecht bij de SVOH (Subsidieregeling Verduurzaming en Onderhoud Huurwoningen) en de SAH (Stimuleringsregeling Aardgasvrije Huurwoningen).

Verder is de cumulatie met andere regelingen (zoals de SVOH, ISDE, RVV-V) uitgesloten, zodat niet voor dezelfde maatregelen meerdere keren subsidie aangevraagd kan worden.

4. *Gevolgen*

4.1 *Verwacht effect*

De primaire bedoeling van de regeling is het geven van een stimulans om te gaan verduurzamen. De gevolgen van die stimulans zal zijn dat meer maatregelen om te verduurzamen genomen gaan worden. De isolatie en de duurzame warmteopties waar de subsidie onder meer voor bedoeld is, zullen ervoor zorgen dat er een lagere warmtevraag door isolatie zal zijn.

Met de hiermee gepaard gaande CO₂-reductie kan een bijdrage worden geleverd aan het behalen van de doelen van het Klimaatakkoord/Klimaatwet en het EU-Fit for 55-pakket.

Het Rijk wil met actielijn 3 uit het Nationaal Isolatie Programma 750.000 koopwoningen versneld isoleren via zowel de SVVE regeling (als opvolger van de SEEH-regeling) als via de ISDE-regeling. Het doel van deze actielijn 2 is het isoleren van een miljoen huurwoningen naar de isolatiestandaard, zowel in het sociale als het particuliere segment. De SVVE draagt daar ook aan bij omdat gemengde VvE's ook tot de doelgroep behoren.

4.2 *Administratieve lasten*

De administratieve lasten bij de SVVE bestaan uit de kosten van de informatieverplichtingen aan de overheid. Deze kosten doen zich alleen voor als binnen een vereniging zelf wordt besloten om subsidie op basis van de SVVE aan te vragen. Er is dus geen sprake van een verplichting en de inspanning levert subsidie op. Desalniettemin is het belangrijk deze lasten beperkt te houden. In verhouding tot de SEEH zijn er geen significante wijzigingen wat betreft de administratieve lasten, met uitzondering van de volgende punten gerelateerd aan het zeer energiezuinig pakket:

Gelijkwaardigheid:

Indien een vereniging in het kader van het ZEP-pakket één of meer gelijkwaardige energiebesparende isolatiemaatregelen wil (laten) uitvoeren, dient de vereniging een energieadviseur in te schakelen voor het opstellen van een gelijkwaardigheidsberekening; aangezien er moet worden gezocht naar de meest optimale oplossing voor het gehele gebouw, dat wil zeggen compensatie bij andere schillemlementen, voor het realiseren van gelijkwaardigheid op gebouwniveau, zijn voor deze berekening in het kader van het ZEP meer advies uren nodig.

De vereniging dient een verklaring te overleggen van de adviseur waar de gelijkwaardigheidsberekening een algemeen oordeel over de gelijkwaardigheid deel van uitmaken.

De administratieve lasten voor gelijkwaardigheid zijn zeer verschillend per casus en daarom niet te kwantificeren in een gemiddelde.

Bouwbegeleiding:

Indien een vereniging in het kader van het ZEP-pakket bouwbegeleiding wenst, omdat het bijvoorbeeld zelf de technische of juridische kennis niet in huis heeft, dient het zelf een bouwbegeleider te selecteren en te bewijzen dat het een ervaren deskundige is door middel van het bewijzen van twee referentieprojecten.

Bij een aanvraag voor subsidie voor bouwbegeleiding dient ook de offerte van de bouwbegeleider toegevoegd te worden door de vereniging, inclusief twee door de minister beschikbaar gestelde referentieformulieren.

Bij een aanvraag tot subsidievaststelling dient de vereniging de factuur en het betalingsbewijs van de eventuele bouwbegeleiding te overleggen, alsmede een korte rapportage, waarin kort de uitgevoerde activiteiten beschreven staan (de rapportage dient door de bouwbegeleider te worden opgesteld).

Voor verenigingen komt er een extra aanvraagformulier voor het aanvragen van subsidie voor bouwbegeleiding. Als ze subsidie aanvragen, zullen ze digitaal een aanvraag moeten indienen en het daarbij behorende bewijsmateriaal moeten uploaden. Naar schatting kost het verzamelen van aanvraaggegevens en het aanvragen voor een vereniging [tijd] werk. De inschatting is dat [aantal] verenigingen een aanvraag zullen indienen in de aanvraagperiode. Dat betekent maximaal [aantal] uur; uitgaande van de Rijksbrede methodiek voor regeldrukeffecten komt dat in totaal op maximaal € 7.500.

4.3 Financiële gevolgen

Het totale subsidieplafond voor verduurzamende maatregelen (isolatie, aanvullende maatregelen, warmtetechnieken en eventueel advies) bedraagt €47.800.000. Voor advies voor laadpunten is een apart subsidieplafond van €510.000.

Het huidig opgenomen subsidieplafond is het vastgestelde budget uit de begroting van Rutte III. De bedoeling is om het subsidieplafond te verhogen met de indicatief geraamde middelen voor het Nationaal Isolatieprogramma (Rutte IV) nadat de instellingswet van het klimaatfonds in 2023 in werking is of operationeel is. Hiervoor is indicatief het volgende bedrag opgenomen in de CW 3.1⁸ (aan de Kamer toegezonden op 1 juni 2022): €156.350.000.

5. Uitvoering

Namens de Minister voor VRO zal RVO in mandaat de subsidieaanvragen beoordelen en al dan niet subsidie verlenen. De uitvoeringskosten van de regeling bedragen € 700.000 per jaar. De aanvragen tot subsidieverlening en -vaststelling zullen beoordeeld worden op basis van bekende en ingediende gegevens over de gebouwen, zoals toetsing op eigendom en woningeigenschappen (via de BAG). Voor de staatssteuntoets kan gebruik worden gemaakt van een op de RVO website beschikbare 'verklaring staatssteunkaders'.

RVO zal controleren of het subsidiegeld wordt besteed aan de activiteiten waarvoor de subsidie is verstrekt. RVO handhaaft daarbij programmatisch; op basis van risico- en doelgroep analyses worden controles uitgevoerd. RVO heeft door het uitvoeren van de SEEH voor deze doelgroep een goed beeld van het nalevingsgedrag. Aan de hand van selecte en aselechte steekproeven wordt vastgesteld of de subsidie rechtmatig wordt besteed. Als uit de steekproeven blijkt dat er een risico is dat subsidie niet rechtmatig wordt besteed, dan worden de door RVO uit te voeren controles aangescherpt. Waar mogelijk zal RVO de op projectniveau gemaakte kosten toetsen. Als er sprake is van poging tot oplichting of valsheid in geschrifte kan RVO aangifte doen bij het Openbaar Ministerie.

RVO zal verenigingen die het zeer energiezuinig pakket uitvoeren begeleiden bij het indienen van hun aanvraag en zal tussentijds ter plaatse de voortgang controleren.

6. Evaluatie

Deze regeling wordt in beginsel opengesteld vanaf 1 januari 2023 tot 31 december 2027 en wordt jaarlijks geëvalueerd om te bezien of er eventueel aanpassingen benodigd zijn voor de regeling. Na 2027 zal de Minister de doeltreffendheid, doelmatigheid en de effectiviteit evalueren. Op basis van deze evaluatie wordt bezien of de regeling – al dan niet in aangepaste vorm – wordt voortgezet.

7. Advies en consultatie

7.1 Internetconsultatie

PM

---

⁸ Kamerstukken II, 2021/22, 32847, nr. 878

7.2 *Adviescollege Toetsing Regeldruk (ATR)*
PM

8. *Overgangsrecht en inwerkingtreding*

De regeling treedt in werking op 1 januari 2023. Hiermee wordt aangesloten bij de vaste verandermomenten en de minimum invoeringstermijn van twee maanden. Met de inwerkingtreding van deze regeling vervalt de voorloper ervan, de SEEH. Die regeling blijft wel van toepassing op de al verstrekte subsidies en de al ingediende aanvragen bij de SEEH.

Artikelsgewijze Toelichting

Artikel 1

'appartement'

In een verenigingsgebouw hoeven niet alle appartementen woningen te zijn, en zijn niet alle woningen per se koopwoningen. Voor de berekening tellen het aantal appartementen, inclusief de appartementen die geen koopwoning zijn, mee voor de bepaling van de minimale oppervlakten waarover de energiebesparende maatregelen moeten worden uitgevoerd (artikel 7, tweede lid).

In een gebouw van een woonvereniging of wooncoöperatie is ieder appartement een woning.

'bouwbedrijf'

Het begrip bouwbedrijf is om taal-economische redenen in de begripsbepalingen opgenomen. Het handelsregister-vereiste is een wijziging ten opzichte van het eerdere op diverse plaatsen in de regeling voorkomende eis van het ingeschreven staan bij de Kamer van Koophandel. De classificatie 'bouwnijverheid' verwijst daarbij naar sectie F in de Standaard Bedrijfsindeling 2008 (Nederland), de NACE Rev. 2 (Europese Unie) en de ISIC Rev 4 (Verenigde Naties), waardoor ook met dit vereiste het vrije dienstenverkeer niet wordt belemmerd.

'Bouwbegeleider'

Een gekwalificeerd bouwbegeleider, dat wil zeggen een persoon die minimaal een Hogere Beroepsopleiding Bouwkunde, Bouwtechnische Bedrijfskunde of een gelijkwaardige opleiding succesvol heeft afgerond, kan in het kader van deze subsidieregeling uitsluitend worden ingehuurd door een vereniging om de uitvoering van het zeer energiezuinig pakket met eventueel andere verduurzamings- en/of aanvullende energiebesparende maatregelen te begeleiden. Deze bouwbegeleider heeft in de laatste drie jaar minimaal twee hoogwaardige, grootschalige verduurzamingsprojecten met succes begeleid, eventueel met aanvullende ondersteuning van andere deskundigen. Bij het begrip "hoogwaardige verduurzamingsprojecten" moet worden gedacht aan projecten waarbij minimaal vier energielabelstappen worden gemaakt, bij "grootschalige verduurzamingsprojecten" moet worden gedacht aan projecten waarbij minimaal 80 woningen zijn betrokken. De vereniging dient bij de subsidieaanvraag de geaccepteerde offerte mee te sturen, evenals twee referentief formulieren waaruit blijkt dat de bouwbegeleider over de eerder beschreven ervaringen beschikt.

'Bouwbegeleiding'

De bouwbegeleiding wordt uitgevoerd door een gekwalificeerd bouwbegeleider en is uitsluitend - optioneel van toepassing bij de realisatie van het zeer energiezuinig pakket, met eventueel andere verduurzamings- en/of aanvullende energiebesparende maatregelen. De inzet van bouwbegeleiding wordt bij dergelijke projecten als zeer wenselijk gezien en mag, zij het beperkt tot een maximum van 16 uur, starten alvorens een definitief besluit is genomen door de vergadering van eigenaars of de algemene ledenvergadering van de vereniging. Op deze wijze kan de bouwbegeleider tijdig worden betrokken bij het project. De overige aan de activiteiten van de bouwbegeleider toe te rekenen uren dienen te zijn gemaakt nadat een definitief besluit is genomen door de vergadering van eigenaars of de algemene ledenvergadering van de vereniging. De activiteiten die onder de bouwbegeleiding vallen, zijn in de artikelsgewijze toelichting onder artikel 9 omschreven.

'DMJOP'

Dit betreft een meerjarenonderhoudsplan voor de delen van een gebouw of groep van gebouwen waarvoor een vereniging verantwoordelijk is voor het beheer en het onderhoud, waarin bovendien minimaal twee verduurzamingsmaatregelen zijn opgenomen voor de komende tien jaar.

'eigenaar-bewoner'

Onder eigenaar-bewoner wordt verstaan:

Gerechtigde is van een bestaand appartementsrecht en in het desbetreffende appartement zijn hoofdverblijf heeft of zijn hoofdverblijf heeft in een woning van een wooncoöperatie en in verband daarmee lid is van die wooncoöperatie of op basis van zijn lidmaatschap van een woonvereniging het recht heeft om in een woning te wonen en daarin zijn hoofdverblijf heeft of direct na renovatie van dat appartement, waaronder mede begrepen de realisatie van de activiteiten waarvoor subsidie op grond van deze regeling is aangevraagd, zal hebben.

'gebouw'

Een vereniging kan zijn opgericht voor slechts een gedeelte van een pand (oftewel van een gebouwde onroerende zaak). De term 'gebouw' heeft in dat geval in deze regeling slechts betrekking op het gedeelte van het pand waarvoor de VvE is opgericht. Overigens is het ook mogelijk dat een vereniging is opgericht voor een groep gebouwen; de term gebouw betreft echter geen groep gebouwen. Een gebouw waarvoor weliswaar een vereniging is opgericht, maar dat geen of niet mede een woonfunctie heeft, valt niet onder de term 'gebouw' en daarmee niet binnen het bereik van deze regeling.

'HR-glas'

Met HR-glas wordt in het kader van deze regeling bedoeld het vervangen van het glas in de bestaande thermische schil door meervoudig glas met een vacuüm of gasgevulde spouw met een warmte-doorlatingscoëfficiënt met een maximale U-waarde (W/m²K) van 1,2 of triple glas met een maximale U-waarde (W/m²K) van 0,7, inclusief een nieuw isolerend kozijn met een U-waarde kleiner of gelijk aan 1,5, die zijn opgenomen in de ISDE Maatregelenlijst Hoog-rendementsglas.

'koopwoning'

Onder een 'koopwoning' wordt verstaan een woning van een eigenaar-bewoner. Het begrip 'eigenaar-bewoner' is omschreven in artikel 1, tweede lid. Onder het begrip vallen dus ook appartements- en woonrechten, mits de gerechtigde daarvan zijn hoofdverblijf in het desbetreffende appartement heeft.

'Nul-op-de-Meterwoning'

Een 'Nul-op-de-Meterwoning' is een woning zonder energieverbruik. Hiervoor is grondige isolatie van de woning nodig, waarbij het ook nodig is de ventilatie van de woning aan te passen. De kleine hoeveelheid warmte die de bewoners dan nog nodig hebben, wordt duurzaam opgewekt, bijvoorbeeld met behulp van een lucht-water warmtepomp. De elektriciteit die de bewoner verbruikt wordt ook duurzaam opgewekt, bijvoorbeeld met zonnepanelen.

'woning'

Een 'woning' betreft in deze regeling zelfstandige woonruimte. Het moet gaan om een bestaande woning. Het transformeren van een school-, kerk- of utiliteitsgebouw of ander gebouw naar een of meerdere woningen komt niet in aanmerking voor subsidie op grond van deze regeling. Ook het nieuw aanbouwen of (ver)nieuwbouwen op een bestaand of aangepast fundament valt niet onder deze regeling. Deze gebouwen zijn op grond van de eisen uit het Bouwbesluit namelijk al energiezuinig.

De subsidieregeling is niet bedoeld voor renovatie van woonwagens of woonboten. Om misverstanden hierover te voorkomen zijn in de omschrijving van het begrip 'woning' woonwagens en woonboten uitdrukkelijk uitgesloten.

Appartementen vallen ook onder het bereik van de subsidieregeling, mits deze zelfstandige woonruimte betreffen.

'oplaadpunt'

In het Besluit infrastructuur alternatieve brandstoffen is oplaadpunt gedefinieerd als 'een aansluiting voor het opladen van een elektrisch voertuig of wisselen van een batterij van een elektrisch voertuig'. De bijbehorende kabels en een aanpassing aan de eventuele garage zijn ook onderdeel van het oplaadpunt.

'Procesbegeleiding'

Het betreft hier externe begeleiding van het proces binnen een vereniging tot en met het definitieve besluit tot het uitvoeren van minimaal twee verduurzamingsmaatregelen in de komende vijf jaar of het opnemen van minimaal twee verduurzamingsmaatregelen in het duurzaam meerjarenonderhoudsplan (DMJOP). Bij procesbegeleiding kan onder meer worden gedacht aan keukentafelgesprekken, het uitwerken van vergaderstukken en het toelichten van de verduurzamingsmaatregelen tijdens de vergadering van eigenaars of de algemene ledenvergadering van de vereniging, voor zover deze activiteiten geen bouwbegeleiding betreffen.

'wooncoöperatie'

Een wooncoöperatie is een vereniging met volledige rechtsbevoegdheid die zich ten doel stelt om haar leden in staat te stellen zelfstandig te voorzien in het beheer en onderhoud van de door hen bewoonde woongelegenheden en de direct daaraan grenzende omgeving.

'woonvereniging'

Een woonvereniging is de juridische eigenaar van een pand waarin de leden van de vereniging wonen. Ieder lid van de vereniging heeft recht op het gebruik van een deel van het pand.

Artikel 2

Het doel van de regeling is verduurzaming te stimuleren in bestaande koopwoningen en in gebouwen van VvE's, woonverenigingen en wooncoöperaties. Appartementen in een vereniging-gebouw kunnen koopwoningen zijn, maar ook huurwoningen of appartementen met een utiliteitsfunctie. De subsidieregeling ziet niet op verenigingen zonder koopwoningen; gemengde complexen, die behalve uit particuliere eigenaren ook uit ondernemingen en verhuurders bestaan, vallen wel onder het doel van de subsidieregeling, zij het dat bij de berekening van de hoogte van de subsidie ingevolge artikel 15 en 17, vierde lid, het aantal andere appartementen dan de koopwoningen of het aandeel van die andere appartementen in de vereniging naar rato wordt verdisconteerd.

Artikel 3

Subsidie voor de kosten van energiebesparende isolatiemaatregelen, het zeer energiezuinig pakket met uitzondering van bouwbegeleiding en aanvullende energiebesparende maatregelen kan gerechtvaardigd worden door toepassing van artikel 38 van de algemene groepsvrijstellingsverordening. Subsidie voor de kosten van duurzame warmteopties kan worden gerechtvaardigd door toepassing van artikel 41 van de algemene groepsvrijstellingsverordening. Voor wat betreft subsidie voor de kosten van advies over oplaadpunten en over bouwbegeleiding wordt toepassing gegeven aan de-minimisverordening. Zie voor de uitleg voor de keuze van deze twee kaders het algemeen deel van deze toelichting, onder paragraaf 3.

Artikel 4

De Minister verdeelt het beschikbare bedrag op volgorde van binnenkomst van de aanvragen, conform artikel 8, tweede lid, onderdeel a, van het Kaderbesluit.

Artikel 9 van het Kaderbesluit bepaalt dat indien een aanvrager niet heeft voldaan aan enig wettelijk voorschrift voor het in behandeling nemen van de aanvraag en met toepassing van artikel 4:5 van de Algemene wet bestuursrecht de gelegenheid heeft gehad de aanvraag aan te vullen, de dag waarop de aanvraag voldoet aan de wettelijke voorschriften met betrekking tot de verdeling

als datum van ontvangst geldt. Verder zal de Minister voor VRO de rangschikking van aanvragen die op de dag dat het subsidieplafond wordt bereikt tegelijkertijd binnenkomen, vaststellen door middel van loting. De Minister voor VRO zal van het eventuele bereiken van het subsidieplafond onverwijld mededeling doen in de Staatscourant.

Artikel 5

Verenigingen kunnen op grond van artikel 5, eerste lid, subsidie aanvragen voor energieadvies, een groen/duurzaam DMJOP en procesbegeleiding. In artikel 5, tweede lid, van de regeling zijn een aantal eisen opgenomen, waaraan een energieadvies met betrekking tot een verenigingsgebouw moet voldoen om voor subsidie in aanmerking te komen.

Bepaald is dat het advies moet zijn opgesteld door een certificaathouder. Een certificaathouder is een bedrijf, dat overeenkomstig de BRL 9500, deel 2, bevoegd is om maatwerkadviezen op te stellen (artikel 1). Een energieadvies moet een nauwkeurige omschrijving betreffen van de bestaande situatie en een ter plekke uitgevoerde technische en bouwkundige beoordeling van de schil en de installaties van het gebouw. Overeenkomstig met de voorschriften in de BRL met betrekking tot maatwerkadvisering moet het gebouw ten behoeve van een energieadvies zijn opgenomen door een officiële EPA-adviseur. In het advies moet bovendien een beschrijving zijn opgenomen van de mogelijke energiebesparingsmaatregelen met voor- en nadelen en de keuzemogelijkheden per maatregel, een inschatting van de investering en van de te realiseren energiebesparing. In een energieadvies moet de terugverdientijd van de voorgenomen investeringen inzichtelijk zijn gemaakt en moet een algemene uitleg zijn gegeven over het realiseren van een zeer energiezuinig pakket of een Nul-op-de-Meter-woning; daarbij moet worden aangegeven welke typen maatregelen daarvoor nodig zouden zijn.

Vanwege het ontbreken van een gecertificeerd systeem voor energieadvisering voor appartementencomplexen doet een vereniging er verstandig aan om kritisch te zijn bij de keuze van het bedrijf dat gevraagd wordt het advies op te stellen. Het is van belang dat gekozen wordt voor een zo onafhankelijk mogelijke partij, dus (bijvoorbeeld) bij voorkeur niet een bedrijf van een van de bestuursleden van de vereniging zelf.

Subsidie voor een energieadvies wordt alleen verstrekt als de vergadering van eigenaars van de VvE (of, als het een woonvereniging of een wooncoöperatie betreft de algemene ledenvergadering) besloten heeft om binnen een jaar met de uitvoering van ten minste twee maatregelen zoals genoemd in het vierde lid, te beginnen (artikel 5, eerste lid). Dit zijn verduurzamingsmaatregelen zijn waarvoor op grond van de onderhavige regeling subsidie kan worden gevraagd.

Omdat het binnen een vereniging vaak niet eenvoudig is om tot besluitvorming met betrekking tot energiebesparing te komen, komt professionele begeleiding daarbij ook voor subsidie in aanmerking (artikel 5, eerste lid, onderdelen b en c).

Een besluit om binnen een jaar met de uitvoering van twee maatregelen zoals genoemd in het vierde lid, te beginnen, is niet vereist, wanneer de vereniging een DMJOP (duurzaam meerjaren onderhoudsplan) heeft vastgesteld, waarin de planning opgenomen van ten minste twee energiebesparingsmaatregelen binnen tien jaar (artikel 5, vierde lid). Een dergelijk meerjaren onderhoudsplan wordt ook wel (maar niet in de onderhavige regeling) 'duurzaam mjop' genoemd. Bovendien gelden voor een energieadvies in combinatie met een DMJOP hogere maximumsubsidiebedragen (artikel 15, derde lid).

Zowel voor een energieadvies (inclusief eventuele procesbegeleiding) als een energieadvies in combinatie met een DMJOP (inclusief eventuele procesbegeleiding) geldt dat de subsidie 75% van de kosten bedraagt, maar met maximum, dat afhankelijk is van het aantal koopwoningen van de vereniging (verhuurde woningen of andere appartementen tellen niet mee).

De subsidie wordt per gebouw of per groep van gebouwen verstrekt. Dit betekent dat een vereniging met maar één gebouw slechts eenmaal subsidie kan aanvragen. Als het een vereniging met meer dan één gebouw betreft, kan de vereniging desgewenst voor ieder gebouw afzonderlijk subsidie aanvragen (artikel 5, vijfde lid).

Het is niet toegestaan de subsidie op grond van artikel 5, eerste lid te stapelen met subsidies van andere overheden (artikel 5, zesde lid).

Artikel 6

Het tweede lid regelt de bij de aanvraag te vermelden gegevens en te geven verklaring. Dit betreft ten eerste gegevens van de vereniging, het gebouw of de groep van gebouwen van de vereniging, waarvoor subsidie wordt gevraagd, en het aantal koopwoningen daarin. Het aantal koopwoningen is van belang voor de berekening van de hoogte van de subsidie (artikel 15).

Ten tweede wordt informatie gevraagd met betrekking tot het bedrijf dat het energieadvies heeft gegeven en de EPA-adviseur die het gebouw heeft opgenomen. Ook moet de factuur en het betalingsbewijs van het energieadvies en, indien van toepassing, het DMJOP en de procesondersteuning worden meegezonden bij de aanvraag. Het energieadvies of het DMJOP zelf hoeven niet te worden meegezonden; uiteraard kan RVO.nl deze documenten wel ter controle opvragen. Verder moet bij een subsidieaanvraag voor een energieadvies een afschrift van het besluit van de vergadering van eigenaars of de algemene ledenvergadering worden meegezonden dat binnen een jaar begonnen wordt met de uitvoering van ten minste twee maatregelen genoemd in het vierde lid. Betreft het een aanvraag om subsidie voor een DMJOP, dan moet een afschrift van het besluit van de vergadering van eigenaars of de algemene ledenvergadering tot vaststelling van het DMJOP worden meegezonden. Ook kan de minister op verzoek de gegevens en bescheiden zoals genoemd in artikel 11, derde lid van het Kaderbesluit opvragen.

Ten slotte moet in de aanvraag worden verklaard dat de vereniging nog geen subsidie bij een ander bestuursorgaan heeft aangevraagd. Dit is nodig in verband met de anticumulatiebepaling in artikel 5, zesde lid.

Artikel 7

Investering voor energiebesparende isolatiemaatregelen (artikel 7, tweede lid)

Reikwijdte subsidie

De voormelde subsidie is bestemd voor een investering in één of meer typen energiebesparende isolatiemaatregelen, bestaande uit het laten aanbrengen van isolatiemateriaal in de bestaande thermische schil van de woning. De thermische schil wordt gevormd door de bouwkundige constructies die de woning omhullen en die niet grenzen aan een verwarmde ruimte. Dit zijn dus constructies die de woning afscheiden van de buitenomgeving (bijvoorbeeld buitenlucht, water, grond) of aangrenzende onverwarmde ruimten.

Van belang is dat het te gebruiken isolatiemateriaal, dat bestemd is voor een energiebesparende isolatiemaatregel, moet worden aangebracht door een bouwbedrijf dat in een handelsregister van een lidstaat van de Europese Unie of een van de overige staten die partij zijn bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte is ingeschreven in de sectie bouwbedrijf of een vergelijkbare sectie. Op deze wijze wordt ervoor gezorgd dat uitsluitend deskundige en vakbekwame bedrijven het bij de isolatiemaatregel horende isolatiemateriaal aanbrengen.

Typen investeringen voor energiebesparing

In het geval voldaan is aan bovenstaande voorwaarden komen de volgende typen isolatiemaatregelen voor subsidie in aanmerking.

Allereest komt een investering in dakisolatie voor subsidie in aanmerking. Het gaat hierbij om het isoleren van het bestaande dak in de bestaande thermische schil dan wel het isoleren van de bestaande zolder- of vlieringvloer. Er wordt alleen afzonderlijk subsidie verstrekt wordt voor isolatie van het bestaande dak enerzijds dan wel isolatie van de bestaande zolder- of vlieringvloer anderzijds. Er wordt namelijk geen subsidie verstrekt voor de isolatie van zowel het bestaande dak als de bestaande zolder- en vlieringvloer gezamenlijk. Een aanvullende eis bij het isoleren van de bestaande zolder- of vlieringvloer is dan dat de zolder- of vliering onverwarmd moet zijn. Een woning waarin de zolder of vliering wel wordt verwarmd profiteert immers niet van het isoleren van de vloer van deze zolder of vliering en daarmee wordt het beoogde besparingseffect in onvoldoende mate bereikt. In het geval een zolder of vliering al verwarmd wordt, komt een dergelijke maatregel dus niet voor subsidie in aanmerking.

Ten tweede wordt subsidie verstrekt voor een investering in gevelisolatie via het isoleren van de binnen- of buitengevel van de bestaande thermische schil. Het gaat hierbij om die delen van de

muren van woningen die direct aan de buitenlucht grenzen. Onder binnen gevelisolatie wordt verstaan het isoleren van de binnenzijde van de muur van de thermische schil van de woning, die dus grenst aan de binnenlucht en waarbij door isolatie de oppervlakte binnen in de woning verkleind wordt. Onder buitengevelisolatie wordt verstaan het isoleren van de buitenzijde van de muur van de bestaande thermische schil, waarbij de oppervlakte binnen in de woning niet verkleind wordt. Als de gevelisolatie van 3,5 m²K/W is aangevraagd, maar bijvoorbeeld 2,5 m²K/W wordt gehaald, dan wordt de maatregel administratief omgezet naar spouwmuurisolatie en bedraagt de subsidie 8 euro per m², zijnde spouwmuurisolatie omdat wel aan de vereiste voor deze maatregel wordt voldaan.

Ten derde komt een investering ook voor subsidie in aanmerking als deze betrekking heeft op glas-, kozijnpaneel- of deurisolatie van de bestaande thermische schil via het vervangen van (1°) glas, kozijnpanelen of deuren door HR++ glas, eventueel in combinatie met nieuwe kozijnpanelen of nieuwe isolerende deuren dan wel (2°) glas, kozijnpanelen of deuren door triple-glas, in combinatie met een nieuw isolerend kozijn, eventueel in combinatie met nieuwe kozijnpanelen of nieuwe isolerende deuren. Van belang is dat het isolatiemateriaal (in dit geval HR++ glas, triple glas, nieuwe kozijnpanelen en nieuwe isolerende deuren) bepaalde waarden moet halen. Deze waarden zijn opgenomen in de begripsbepalingen in artikel 1 en de beschrijving van deze isolatiemaatregel in artikel 7, derde lid, onderdeel c. Ook vacuümglas wordt hierbij gehonoreerd, als een U-waarde van lager dan 0,7 en eventueel een nieuw isolerende kozijnen wordt gerealiseerd. Het hoge subsidiebedrag wordt hierbij verkregen als er ook een nieuw isolerend kozijn wordt gerealiseerd, zonder nieuwe isolerende kozijnen verkrijgt men het lage subsidiebedrag.

Ten vierde wordt subsidie verstrekt voor spouwmuurisolatie via het isoleren van de bestaande spouwmuren in de bestaande thermische schil. Onder spouwmuren worden de muren verstaan die onderdeel zijn van de bestaande thermische schil en dus direct grenzen aan de buitenlucht.

Tot slot wordt ook subsidie verstrekt voor vloer- dan wel bodemisolatie via het isoleren van de bestaande vloer of de bestaande bodem in de bestaande thermische schil. Er wordt geen subsidie meer verstrekt wordt voor de zogenaamde vloer- en bodemisolatie gezamenlijk. In de uitvoeringspraktijk bleek de mogelijkheid om vloer- en bodemisolatie te combineren in samenhang met de hiervoor opgenomen verschillende subsidiebedragen namelijk tot veel vragen en onduidelijkheid te leiden. Daarbij bleek het toestaan van deze combinatie in de praktijk weinig toegevoegde waarde te hebben. Daarom is besloten om het combineren van vloer- en bodemisolatie niet langer te subsidiëren. Er kan dus uitsluitend subsidie worden aangevraagd voor bodemisolatie dan wel vloerisolatie afzonderlijk. Onder vloerisolatie wordt verstaan het isoleren van de onderzijde van de vloer of de bovenzijde van de kruipruimte van de woning. Onder bodemisolatie wordt verstaan het isoleren van de bodem van de kruipruimte van de woning.

Voorwaarden voor de investeringen voor energiebesparing

Op voormelde isolatiemaatregelen zijn enkele voorwaarden van toepassing. Met deze voorwaarden wordt beoogd de kwaliteit van de isolatiemaatregelen te waarborgen. Om ervoor te zorgen dat de isolatiemaatregel voldoende substantieel is, is er een minimumaantal vierkante meters opgenomen dat per isolatiemaatregel geïsoleerd moet worden.

Daarnaast zijn minimale Rd-waarden van toepassing op het isolatiemateriaal dat voor dak-, gevel-, spouwmuur- en vloer- en bodemisolatie gebruikt wordt. Hiermee wordt gewaarborgd dat het isolatiemateriaal de juiste dikte heeft om de benodigde isolatie tot stand te brengen. Ditzelfde geldt voor de al eerder vermelde maximale U-waarden voor HR++ glas, triple glas, kozijnpanelen en isolerende deuren.

Ook geldt voor dak-, spouwmuur- en vloerisolatie nog de aanvullende voorwaarde dat het aanbrengen van lokaal gespoten PIR (Polyisocyanuraat) of PUR (polyurethaan) gebeurt met HFK-vrije blaasmiddelen. PIR of PUR zijn polymeren (kunststofschuim met zeer goede isolerende eigenschappen) die (regelmatig) worden aangebracht met fluorkoolwaterstoffen (hierna: HFK's) als blaasmiddel. Aangezien HFK's negatieve gevolgen hebben voor het klimaat is de voorwaarde gesteld dat bij isolatie gewerkt wordt met HFK-vrije blaasmiddelen. Uit de praktijk blijkt dat hiervoor voldoende alternatieven beschikbaar zijn.

Tot slot dient voor alle typen isolatiemaatregelen het isolatiemateriaal te zijn voorzien van een prestatieverklaring. Op deze wijze wordt gewaarborgd dat het isolatiemateriaal de gewenste

kwaliteit heeft en gewenste prestatie levert. Onder een prestatieverklaring wordt verstaan prestatieverklaring of kwaliteitsverklaring als bedoeld in artikel 1.8 van het Bouwbesluit 2012. Hieruit volgt (impliciet) dat een prestatieverklaring dient te zijn opgesteld overeenkomstig de voorwaarden uit artikelen 4 en 6 van verordening (EU) nr. 305/2011 van het Europees parlement en de Raad van 9 maart 2011 tot vaststelling van geharmoniseerde voorwaarden voor het verhandelen van bouwproducten en tot intrekking van Richtlijn 89/106/EEG van de Raad van de Europese Unie (PbEU 2011, L 88/5). Met het opstellen van de prestatieverklaring neemt de fabrikant de verantwoordelijkheid op zich dat het bouwproduct overeenkomt met de daarin opgegeven prestaties. Zonder objectieve aanwijzingen voor het tegendeel, gaan de lidstaten van de Europese Unie ervan uit dat de door de fabrikant opgestelde prestatieverklaring nauwkeurig en betrouwbaar is. De prestatieverklaring dient de prestaties van bouwproducten te omschrijven met betrekking tot hun essentiële kenmerken overeenkomstig de relevante geharmoniseerde technische specificaties. Welke gegevens de prestatieverklaring dient te bevatten, is beschreven in voormelde artikelen van de verordening. Naast voormelde prestatieverklaring kan in bepaalde gevallen ook volstaan worden met een kwaliteitsverklaring. Van een kwaliteitsverklaring wordt in ieder geval aangenomen dat deze voldoende adequaat is indien deze voldoet aan de voorwaarden van de normalisatienorm NEN-NTA 8800-20209.

Investerings voor de duurzame warmteopties (artikel 7, derde lid)

Reikwijdte subsidie

De subsidie is bestemd voor een investering voor duurzame warmteopties die betrekking heeft op de aanschaf en het laten installeren van één of meer installaties. Van belang is dat de desbetreffende installaties worden geïnstalleerd door een bouwinstallatiebedrijf. Hieronder wordt verstaan een bedrijf dat in een handelsregister van een lidstaat van de Europese Unie of een van de overige staten die partij zijn bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte is ingeschreven in de sectie bouwinstallatiebedrijf of een vergelijkbare sectie. Op deze wijze wordt ervoor gezorgd dat uitsluitend deskundige en vakbekwame bedrijven de desbetreffende installaties installeren.

Allereerst wordt subsidie verstrekt voor een investering in een ruimteverwarmingstoestel of een waterverwarmingstoestel. Het betreft hier een ruimteverwarmingstoestel met warmtepomp als bedoeld in bijlage I, onderdeel 3 of onderdeel 4, van verordening (EU) nr. 811/2013, niet zijnde een lucht-luchtwarmtepomp. Dit is een ruimteverwarmingstoestel met warmtepomp dat omgevingswarmte van een luchtbron, waterbron of grondbron en/of afvalwarmte gebruikt voor het genereren van warmte ten behoeve van ruimteverwarming. Ook een combinatieverwarmingstoestel met warmtepomp wordt beschouwd als een ruimteverwarmingstoestel onder de SVVE. Dit is een ruimteverwarmingstoestel met warmtepomp dat is ontworpen om ook warmte te genereren om warm drinkwater of warm water voor sanitaire doeleinden op bepaalde temperaturen, in bepaalde hoeveelheden en aan bepaalde debieten met bepaalde tussenpozen af te leveren en dat gekoppeld is aan een externe voorziening van drinkwater of water voor sanitaire doeleinden. Een lucht-luchtwarmtepomp wordt niet als ruimteverwarmingstoestel beschouwd, omdat artikel 1, tweede lid, onderdeel e, van verordening (EU) nr. 811/2013 bepaalt dat deze verordening (waaruit de definitie van ruimteverwarmingstoestel volgt) niet van toepassing is op verwarmingstoestellen voor het opwarmen en distribueren van gasvormige media voor warmteoverdracht zoals damp of lucht (zoals een luchtwarmtepomp).

Verder komt een waterverwarmingstoestel met warmtepomp als bedoeld in artikel 2, zeventiende lid, van verordening (EU) nr. 812/2013 voor subsidie in aanmerking. Hieronder wordt verstaan een waterverwarmingstoestel dat omgevingswarmte van een luchtbron, waterbron of grondbron, en/of afvalwarmte gebruikt voor het opwekken van warmte. Dit is een waterverwarmingstoestel met warmtepomp dat is ontworpen om warmte te genereren om warm drinkwater of warm water voor sanitaire doeleinden op bepaalde temperaturen, in bepaalde hoeveelheden en aan bepaalde debieten met bepaalde tussenpozen af te leveren en dat gekoppeld is aan een externe voorziening van drinkwater of water voor sanitaire doeleinden.

Van belang is dat aan voormelde ruimteverwarmingstoestellen en waterverwarmingstoestellen door de SVVE nog enkele voorwaarden en producteisen worden gesteld. Zo is van belang dat het verwarmingstoestel een thermisch vermogen heeft van ten hoogste 70kW. Onder thermisch vermogen wordt verstaan het verwarmingsvermogen van de installatie als bedoeld in artikel 2, zesde lid en bijlage I, onderdeel 22, van verordening (EU) nr. 811/2013.

Bij verwarmingstoestellen met lucht-waterwarmtepompen wordt de subsidie bepaald op basis van het thermisch vermogen bij bivalente temperatuur, dit zorgt ervoor dat de subsidie bij een verwarmingstoestel voor lucht-waterwarmtepompen uitsluitend gebaseerd wordt op het hernieuwbare thermische vermogen van het apparaat. Overeenkomstig bijlage VII, tabel 10 van verordening (EU) nr. 811/2013, wordt het thermisch vermogen bepaald bij bivalente temperatuur tussen -10 en +2 graden Celsius zoals dit ook dient te worden aangegeven op de productkaart van de lucht-waterwarmtepomp.

Bij verwarmingstoestellen met grond-waterwarmtepompen en water-waterwarmtepompen heeft de buitentemperatuur minder invloed op het rendement en verwarmingsvermogen van de warmtepomp dan bij lucht-waterwarmtepompen. Om deze reden wordt er voor de verwarmingstoestellen met grond-waterwarmtepompen en water-waterwarmtepompen uitgegaan van een vastgelegde referentieontwerptemperatuur in de vorm van de buitentemperatuur. Overeenkomstig bijlage VII, tabel 10, van verordening (EU) nr. 811/2013, wordt het thermische vermogen bepaald bij de vastgestelde referentieontwerptemperatuur van -10° Celsius voor een gemiddeld klimaat, zoals dit ook dient te worden aangegeven op de productkaart van de grondwaterwarmtepomp en waterwarmtepomp.

Ten tweede komt voor subsidie in aanmerking een investering in een zonneboiler, waaronder begrepen een zonneboilercombi, bestaande uit een zonne-energie-installatie. Ook aan deze zonneboiler worden enkele voorwaarden en producteisen gesteld, zodat er uitsluitend zonneboilers voor subsidie in aanmerking komen die als een relatief kleine productie-installatie beschouwd kunnen worden. Om die reden mag deze installatie ten hoogste een totale apertuuroppervlakte van 200 vierkante meter hebben.

Tot slot is voor de voorgaande investeringen in een ruimteverwarmingstoestel, waterverwarmingstoestel of zonneboiler de voorwaarden gesteld dat de desbetreffende installaties een productkaart of een gedrukt etiket en een productkaart moeten hebben overeenkomstig artikel 3, eerste lid, onderdelen a, b en c, van verordening (EU) nr. 811/2013 van de Commissie van 18 februari 2013 ter aanvulling van Richtlijn 2010/30/EU van het Europees parlement en de Raad wat de energie-etikettering van ruimteverwarmingstoestellen, combinatieverwarmingstoestellen, pakketten van ruimteverwarmingstoestellen, temperatuurregelaars en zonne-energie-installaties en pakketten van combinatieverwarmingstoestellen, temperatuurregelaars en zonne-energie-installaties betreft (PbEU 2013, L 239) (hierna: Verordening (EU) nr. 811/2013) of artikel 3, eerste lid, onderdelen a, b, en c, van verordening (EU) nr. 812/2013: verordening (EU) nr. 812/2013 van de Commissie van 18 februari 2013 ter aanvulling van Richtlijn 2010/30/EU van het Europees parlement en de Raad wat de energie-etikettering van waterverwarmingstoestellen, warmwatertanks en pakketten van waterverwarmingstoestellen en zonne-energie-installaties betreft (PbEU 2013, L 239) (hierna: Verordening (EU) nr. 812/2013). De leveranciers van de voormelde installaties dienen namelijk vanaf 26 september 2015 te zorgen voor dergelijke documentatie. Op deze wijze wordt de kwaliteit en prestaties van voormelde investeringen gewaarborgd.

Investering voor de aansluiting op een warmtenet (artikel 7, vierde lid)

Reikwijdte subsidie

Voor zover de subsidie betrekking heeft op een investering voor de aansluiting op een warmtenet wordt deze verstrekt aan een vereniging van een appartementencomplex. De voormelde aansluiting moet verricht worden door een warmteleverancier. Dat is een leverancier als bedoeld in artikel 1, eerste lid, van de Warmtewet (een persoon die zich bezighoudt met de levering van warmte).

Centrale aansluiting

Een centrale aansluiting op een warmtenet komt voor subsidie in aanmerking indien deze bestemd is voor een appartementencomplex van een vereniging. Voor de centrale aansluiting op een warmtenet van een appartementencomplex geldt de voorwaarde dat de aansluiting aantoonbaar moet zijn gerealiseerd. Bij gestapelde bouw die nu voorzien is van blokverwarming (een collectieve cv-ketel die de woningen in de flat via een inpandig leidingstelsel van warmte voorziet) zal vaak gekozen worden voor een centrale aansluiting op een warmtenet ter vervanging van de collectieve cv-ketel. De individuele woningen in de flat of het appartementencomplex hoeven in dat geval niet

apart te worden aangesloten, aangezien zij al aangesloten zijn op het reeds bestaande inpandige leidingstelsel. In deze situatie komt de centrale aansluiting dus in de plaats van de collectieve cv-ketel, maar voor de woningen in de flat of het appartementencomplex verandert er niets. De woningen blijven net als in de oude situatie aangesloten op het inpandig leidingstelsel.

De besluitvorming ten aanzien van een centrale aansluiting is per definitie een verantwoordelijkheid voor de vereniging. Subsidie voor een centrale aansluiting kan daarom uitsluitend worden aangevraagd door de vereniging. De investering in een centrale aansluiting komt niet voor subsidie in aanmerking indien de vereniging of minimaal één lid van de vereniging op grond van de Stimuleringsregeling Aardgasvrije Huurwoningen (SAH) subsidie kan aanvragen voor deze investering. Een dergelijke situatie zal zich voordoen indien er sprake is van zogenaamde gemengde verenigingen waarbij naast eigenaar-bewoners er ook een verhuurder lid is van de vereniging. Deze verhuurder kan dan een beroep doen op de SAH en om in dat geval dubbele subsidiëring te voorkomen komt de investering in een centrale aansluiting door een dergelijke gemengde vereniging niet in aanmerking voor subsidie vanuit de SVVE. Voor deze laatste voorwaarde wordt verwezen naar de toelichting op de afwijzingsgrond uit artikel 10, zesde lid.

Artikel 8

Alleen wanneer voldaan is aan het, beschreven criterium van ten minste twee verduurzamingsmaatregelen bedoeld in artikel 7, komt de vereniging in aanmerking voor subsidie voor een of meer van de volgende aanvullende energiebesparende maatregelen:

- Het voor de eerste keer aanleggen van een systeem voor CO₂-gestuurde ventilatie of het voor de eerste keer aanleggen van een systeem voor balansventilatie met wtw met een rendement van ten minste 90%;
- Het dynamisch waterzijdig inregelen van het verwarmingssysteem;
- Het in de woning plaatsen van een energiedisplay dat verbonden is met een slimme meter en inzicht geeft in het gehele actuele energieverbruik in de woning of een thermostaat die het energieverbruik binnen de woning afstemt op het leefgedrag van de bewoners en verbonden is met een energiemanagementsysteem dat inzicht geeft in het gehele actuele energieverbruik in de woning, dan wel een thermostaat die voorzien is van een temperatuurregeling voor afzonderlijke ruimten in de woning.

Het dynamisch inregelen waarborgt een constant debiet over de radiatoren, ongeacht de drukschommelingen in het leidingnet. Met behulp van speciaal ontwikkelde druk gecompenseerde inregelventielen wordt het debiet constant gehouden. Het sluiten van radiatoren heeft zo geen invloed meer op de balans; de radiatoren die aan staan blijven zowel in vol- als deellast precies de gevraagde hoeveelheid warmte leveren. Dynamische inregeling is in iedere installatie belangrijk voor een optimaal functioneren. Niet alleen voor bestaande hoog temperatuur verwarmingsinstallaties, ook voor de nieuwe duurzame laagtemperatuur installaties is het van groot belang dat de installatie dynamisch is ingeregeld. Zo is een dynamisch ingeregelde verwarmingsinstallatie voorbereid op, en geschikt voor, de omschakeling naar duurzame warmtetechnieken, zoals warmtepompen, vloerverwarming en klimaatplafonds. Het dynamisch inregelen van de verwarmingsinstallatie is in nagenoeg alle gevallen niet meer dan het vervangen van de bestaande radiatorventielen door de speciaal daarvoor ontwikkelde drukonafhankelijke radiatorventielen met de juiste voorinstelling.

Daarnaast is het van belang om de keteltemperatuur omlaag te brengen, het vermogen van de ketel te verlagen, en de pompsnelheid te reduceren.

Het betreft werkzaamheden die iedere verwarmingsinstallateur zou moeten beheersen. Het is een eenvoudige en goedkope oplossing die zorgt dat ieder afgiftesysteem in alle omstandigheden precies de nodige hoeveelheid warmwater krijgt waardoor de installatie optimaal kan draaien.

De derde aanvullende energiebesparende maatregel betreft het plaatsen van een energiedisplay die is verbonden met de slimme meter en het gehele actuele energieverbruik in verschillende eenheden (energie, kosten, CO₂) zichtbaar maakt.

De verbinding tussen de slimme meter en de energiedisplay kan via een verbindingskabel of draadloos tot stand gebracht worden. Een energiedisplay komt in twee uitvoeringen voor.

De eerste variant kent geen uitgebreide functionaliteiten voor verbruiksanalyses achteraf of grafische presentaties, maar is vooral bedoeld als laagdrempelig hulpmiddel voor energiebewustwording.

De tweede variant is gekoppeld aan een energiemanagementsysteem. Een energiemanagementsysteem is een op de slimme meter aan te sluiten applicatie die niet alleen de actuele energieverbruiksdata voor de consument zichtbaar maakt, maar deze informatie daarnaast ook op een systematische manier verwerkt tot managementinformatie voor verbetering van de energieverbruiksprestaties. Hierbij kan gedacht worden aan additionele functionaliteiten op het gebied van historische analyses, verbruik en aansturing van individuele apparaten, vergelijking met andere huishoudens of milieuparameters zoals CO₂-uitstoot, en het prognosticeren van de jaarrekening. De slimme meter stuurt hiertoe actuele meetdata naar een commerciële aanbieder voor directe verwerking, analyse en online terugkoppeling van energieverbruik. Om dit mogelijk te maken is in veel gevallen een contract met de leverancier van het energiemanagementsysteem nodig.

Daarnaast zijn de volgende twee varianten van een thermostaat opgenomen als aanvullende subsidiabele maatregel. Ten eerste een thermostaat die het energieverbruik binnen de woning afstemt op het leefgedrag van de bewoners en verbonden is met een energiemanagementsysteem dat inzicht geeft in het gehele actuele energieverbruik in de woning. De tweede variant is een thermostaat die naast de gebruikelijke functies zoals aan- en uitschakelen van de verwarming op basis van temperatuur en/of tijdstip, ook individuele ruimteverwarming mogelijk maakt, waarbij voor elk ruimte afzonderlijk het aanwarmgedrag zelflerend aangepast kan worden via speciale radiatorthermostaten. Deze variant kan tevens gekoppeld zijn aan een energiemanagementsysteem.

Artikel 9

Om productinnovatie en de aanschaf van zeer vergaande pakketten maatregelen (energieneutraal) te stimuleren, kan voor het in (bestaande) woningen aanbrengen van een zogenaamd zeer energiezuinig pakket een bonusbedrag van € 4.000 per woning worden aangevraagd naast het subsidiebedrag dat op basis van de maatregelen wordt berekend (artikel 17). Een zeer energiezuinig pakket is een integraal samenhangend pakket maatregelen, waarvan de elementen voldoen aan hoge isolatie-eisen en waarbij de kwaliteit van de uitvoering gecontroleerd wordt door middel van een luchtdichtheidstest (Qv₁₀) en de meting voldoet aan de minimumeis daarvoor (artikel 9).

Er wordt mogelijk gemaakt om de bouwbegeleiding bij verregaande verduurzaming van een vereniging op basis van het zeer energiezuinig pakket tot en met het definitief opleveren van de uitvoering te subsidiëren, omdat professionele ondersteuning daarbij als zeer waardevol wordt ervaren.

De activiteiten die hiervoor in aanmerking komen zijn o.a. en met name:

- Praktisch plan van aanpak schrijven voor het beoogde proces
- Technisch programma van eisen schrijven voor bouwkundige- en installatietechnische partijen
- Het leggen van de eerste contacten met en de begeleiding bij het selectieproces (longlist-shortlist) van de definitief bij de opgave passende uitvoerende partijen (vaak voor besluitvorming), gebaseerd op set voorwaarden vooraf
- Proces- en werkafspraken maken met deze uitvoerende partijen (waaronder contractvorm en samenwerkingsvorm)
- Juridische begeleiding en opstellen van de overeenkomsten, waaronder notaris.
- Begeleiding van de prijs- en contractvormingsfase
- Uitvoering van het pre-engineering onderzoek (evt. voorzien van second opinion)
- Procesmanagement
- Bouwkostenmanagement
- Directievoering en kwaliteitstoezicht tijdens de uitvoering (incl. zorgdragen voor het proces-verbaal van oplevering en afwikkeling opleverpunten, zorgdragen voor garantieverklaringen en revisiestukken)

Artikel 10

In het eerste lid van artikel 10 is bepaald dat het een subsidie aan verenigingen ten behoeve van een gebouw betreft waarin zich ten minste één koopwoning bevindt. De SVVE is primair bedoeld voor koopwoningen. Om te zorgen dat de doelgroep van de SVVE niet verschuift van koopwoningen naar alleen huurwoningen, is als vereiste opgenomen dat zich ten minste één koopwoning in het gebouw dient te bevinden.

Voor een verenigingsgebouw kan de vereniging subsidie aanvragen op grond van artikel 10, eerste en tweede lid. De subsidie wordt per gebouw verstrekt, ook als de vereniging een groep van gebouwen betreft. Het moet gaan om maatregelen die op het moment van indiening van de subsidieaanvraag nog niet zijn uitgevoerd.

Subsidie voor aanvullende energiebesparende maatregelen worden alleen verstrekt in combinatie met een verduurzamingsmaatregel of het zeer energiezuinig pakket als bedoeld in artikel 7, eerste lid en artikel 9. De maatregelen moeten na indiening van de subsidieaanvraag worden uitgevoerd, voor maatregelen die al daartóór zijn gerealiseerd kan dus geen subsidie meer worden ontvangen. Er kan ook subsidie worden gevraagd voor een zeer energiezuinig pakket. Dit pakket moet in zijn geheel worden uitgevoerd met uitzondering van eventuele bouwbegeleiding als bedoeld in artikel 9, lid 3

De vereniging moet voor de uitvoering van de verduurzamingsmaatregelen, het zeer energiezuinig pakket en aanvullende energiebesparende maatregelen een aannemer of ander uitvoerend bedrijf in de arm nemen, die of dat als zodanig is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel.

Ingevolge artikel 10, derde lid, kan per gebouw en per pakket of maatregel slechts eenmaal subsidie worden ontvangen op grond van artikel 10. Dit betekent dat als al subsidie is verstrekt voor bijvoorbeeld de isolatie van het dak en de vloer, er niet nog een tweede keer subsidie voor dezelfde maatregelen voor hetzelfde gebouw aangevraagd kan worden. De beperking van slechts een maal subsidie betreft het gebouw, niet de vereniging.

Het vijfde lid bepaalt dat er ook activiteiten gesubsidieerd kunnen worden die uit anderen hoofde eveneens gesubsidieerd of gefinancierd zijn of worden. Het is dus toegestaan om subsidie te stapelen van deze regeling te stapelen met subsidies van andere overheden.

Het zesde lid bepaalt dat subsidie voor een aansluiting op een centraal warmtenet alleen door verenigingen met alleen eigenaar/bewoners kan worden aangevraagd. De gemengde verenigingen kunnen namelijk deze maatregel al aanvragen bij de Stimuleringsregeling aardgasvrije huurwoningen.

Het zevende lid houdt verband met de mogelijkheid voor gemengde verenigingen om ook subsidie toegekend te krijgen voor het aandeel huurwoningen in het gebouw. Indien een gemengde vereniging dat wenst, dan dient de vereniging bij de aanvraag gebruik te maken van één van de twee routes zoals omschreven in paragraaf 3 van de algemene toelichting over staatsteun. Afhankelijk van de gekozen route zijn de regels uit de de-minimisverordening of de regels uit de algemene groepsvrijstellingsverordening van toepassing.

Het achtste lid is een uitzondering op het bestaande vijfde lid van artikel 10 waarin is bepaald dat er ook activiteiten gesubsidieerd kunnen worden die uit anderen hoofde eveneens gesubsidieerd of gefinancierd zijn of worden. In het achtste lid is namelijk een anticumulatiebepaling opgenomen waarmee is geregeld dat er geen subsidie wordt toegekend voor activiteiten waarvoor reeds subsidie is ontvangen op grond van de Regeling vermindering verhuurderheffing 2014, de Stimuleringsregeling energieprestatie huursector, Investeringssubsidie duurzame energie en energiebesparing, Subsidierегeling Verduurzaming en Onderhoud Huurwoningen, Stimuleringsregeling aardgasvrije huurwoningen en de Regeling Vermindering Verhuurderheffing Verduurzaming.

In het negende lid is bepaald dat kosten voor maatregelen alleen voor subsidie in aanmerking komen als het energie-efficiëntie maatregelen, bedoeld in artikel 38, derde lid, van de algemene groepsvrijstellingsverordening zijn. Hiermee wordt aangesloten bij het staatssteunkader opgenomen in het deel 'Steun voor milieubescherming' uit de algemene groepsvrijstellingsverordening. Artikel 38 uit dat deel van de algemene groepsvrijstellingsverordening geeft regels over investeringssteun die wordt verleend om ondernemingen in staat te stellen energie-efficiëntie te behalen. De kosten voor de investering in energie-efficiëntie moeten binnen de totale investeringskosten als een afzonderlijke investering

kunnen worden vastgesteld. Om zeker te stellen dat de subsidie het maximumpercentage niet overschrijdt, stelt de RVO dat vast en keert op grond van het nieuwe artikel 17, vierde lid, ten hoogste 30% van de kosten van de treffen maatregelen uit. De op grond van artikel 10, eerste en tweede lid, gesubsidieerde maatregelen houden rechtstreeks verband met het behalen van een hoger niveau van energie-efficiëntie en daarmee zal in de regel aan deze voorwaarde uit het Europese staatssteunkader worden voldaan.

In het tiende lid is geregeld dat verenigingen ook een andere gelijkwaardige energiebesparende maatregel dan die genoemd in het zeer energiezuinig pakket als bedoeld in artikel 9, eerste en tweede lid of de energiebesparende maatregelen genoemd in artikel 7, tweede lid, vergoed kunnen krijgen. Deze optie is opgenomen met oog op de volgende omstandigheid. Voor verenigingen geldt dat de maatregelen vaak op grotere schaal getroffen worden, namelijk wanneer de aanvrager een vereniging ten behoeve van een groot gebouw is. Ook komt het voor dat er in dergelijke gevallen andere, voor de grote schaal typerende, gelijkwaardige energiebesparende maatregelen mogelijk zijn. Een voorbeeld daarvan is het afdichten van balkons. Dergelijke gelijkwaardige maatregelen kunnen in specifieke gevallen potentieel minstens zoveel energiebesparing opleveren als de in artikel 7, tweede lid en artikel 9 eerste en tweede lid, geregelde maatregelen. Om die reden is besloten dat een dergelijke gelijkwaardige energiebesparende maatregel ook in aanmerking komt voor vergoeding. Echter dan dient minimaal sprake te zijn van een overtuigende gelijkwaardigheid.

In het tiende lid is verder bepaald dat bij de aanvraag een verklaring dient te worden meegeleverd waar de gelijkwaardigheidsberekening en een algemeen oordeel over de gelijkwaardigheid van de certificaathouder deel van uitmaken. De gelijkwaardigheid van een alternatieve energiebesparende maatregel aan een in artikel 7, tweede lid en artikel 9 eerste en tweede lid, genoemde energiebesparende maatregel of maatregel van het zeer energiezuinig pakket dient aangetoond te worden met een gelijkwaardigheidsberekening door een BRL 9500, deel 02 gecertificeerde partij. De gelijkwaardigheidsberekening moet gebeuren door een bij de indiening van de aanvraag aangegeven methode. Het verdient aanbeveling om voorafgaand aan het indienen van de aanvraag met de RVO te overleggen over deze methode. De tools die hiervoor in aanmerking komen zijn o.a. EP-software (gebaseerd op de NTA8800), berekeningen met een energetisch dynamisch model of handmatige berekeningen op basis van aangewezen normen.

Voor een pakket van energiebesparende maatregelen die voor wat betreft de mate van energiebesparing overeenkomt met een zeer energiezuinig pakket geldt een inspanningsverplichting om zo veel als redelijkerwijs mogelijk te voldoen aan de eisen van het zeer energiezuinig pakket. Daar waar de uitvoering tot onredelijk hoge kosten leidt, hoeft niet aan de eis te worden voldaan, indien het extra warmteverlies wordt gecompenseerd door elders het gebouw beter te isoleren dan vereist.

De compensatie moet worden aangetoond middels een gelijkwaardigheidsberekening. In de gelijkwaardigheidsberekening wordt het warmteverlies door de relevante oppervlaktes voor twee scenario's berekend. In het eerste scenario voldoen de relevante oppervlaktes aan de eisen uit het ZEP-pakket (zie art 9). In het tweede scenario wordt het warmteverlies door de relevante oppervlaktes berekend op basis van het voorstel van de subsidieaanvrager. Het energieverlies van het voorgestelde scenario mag niet groter zijn dan het energieverlies van het ZEP-scenario. De relevante oppervlaktes zijn de delen van het gebouw die niet voldoen aan de eis en de delen van het gebouw waarmee de aanvrager wenst te compenseren. Oppervlaktes die overeenkomen met de eisen van het ZEP-pakket, worden dus buiten de berekening gehouden. Het is niet toegestaan te compenseren met bouwdelen of installaties waaraan het zeer energiezuinig pakket geen eisen stelt. Echter daar waar een uitvoerder aanzienlijke extra kosten maakt om een koudebrug te isoleren (t.o.v. de kosten voor het isoleren van het bouwdeel waarin de koudebrug zich bevindt), mag de uitvoerder het hierdoor vermeden warmteverlies meenemen als compensatie in de gelijkwaardigheidsberekening.

Artikel 11

Artikel 11 regelt de aanvraag voor energiebesparende en aanvullende energiebesparende maatregelen en voor een zeer energiezuinig pakket voor verenigingen.

Een vereniging kan een aanvraag doen voor een subsidie waarvoor enkel subsidie wordt verstrekt voor het aandeel koopwoningen binnen de vereniging. In dat geval bevat de aanvraag de gegevens en bescheiden, bedoeld in het derde lid. De subsidie wordt berekend op grond van

artikel 17, vierde lid, waarbij enkel subsidie wordt berekend voor het aandeel koopwoningen binnen de woningen.

Een vereniging kan er ook voor kiezen om boven op de subsidie voor het aandeel koopwoningen tevens subsidie berekend te krijgen voor het aandeel huurwoningen, door gebruik te maken van artikel 38 of 41 van de algemene groepsvrijstellingsverordening. Naast de gegevens en bescheiden, bedoeld in het derde lid, dient een vereniging dan tevens een verklaring per verhuurder bij de aanvraag in te dienen.

Op de website van de RVO is een format van beide verklaringen beschikbaar gesteld: één verklaring die wordt gehanteerd indien gebruik wordt gemaakt van de de-minimisverordening en één verklaring die wordt gehanteerd indien gebruik wordt gemaakt van artikel 38 of 41 van de algemene groepsvrijstellingsverordening. Die kan een vereniging dan verspreiden onder haar leden, met het verzoek om deze in te vullen en te retourneren. Dan voegt de vereniging deze verklaringen vervolgens bij de aanvraag.

Indien slechts een deel van de verhuurders binnen de vereniging een ingevulde verklaring aanlevert, kan de vereniging die verklaringen indienen bij de aanvraag, en dan zal er ook naar rato daarvan subsidie berekend worden op grond van artikel 17, vijfde lid. Verklaringen waaruit blijkt dat niet aan de voorwaarden van de de-minimisverordening of de algemene groepsvrijstellingsverordening wordt voldaan, of verklaringen waarvan de RVO vaststelt dat ze niet aan die voorwaarden voldoen, worden ook niet meegenomen in de subsidieberekening in artikel 17, vijfde lid.

Bij de aanvraag moet onder meer het aantal appartementen in het gebouw worden vermeld (derde lid, onderdeel d). Dit gegeven is nodig om de minimum oppervlakte te berekenen waarover de maatregelen ingevolge artikel 7, tweede lid, moeten worden getroffen. Dit is toegelicht bij artikel 7. Het gaat hierbij dus niet alleen om de koopwoningen in het gebouw, maar ook om de huurwoningen en appartementen met een andere functie dan een woonfunctie

Ingevolge het derde lid, onderdeel e, moet een opgave worden gedaan van het percentage koopwoningen in de vereniging. Daarnaast is de verhouding tussen de appartementen van eigenaren-bewoners en overige appartementen van belang. Een appartementencomplex is eigendom van alle gezamenlijke eigenaren. Uit de splitsingsakte volgt welk aandeel iedere afzonderlijke eigenaar heeft in die gezamenlijke eigendom. Voor de berekening van de maatregelensubsidie is de verhouding van belang tussen de aandelen van eigenaren-bewoners enerzijds en de eigenaren van de overige appartementen anderzijds (artikel 17, vijfde lid). De overige appartementen kunnen dus verhuurde woningen zijn of appartementen met een utiliteitsfunctie, zoals winkels en kantoren. Als het om een vereniging gaat met meerdere gebouwen, moet het percentage koopwoningen berekend worden binnen het gebouw waarvoor de subsidie gevraagd wordt, dus niet het percentage koopwoningen binnen de vereniging als geheel.

Voor welke uit te voeren maatregelen precies, en, indien van toepassing, over welke oppervlakte die maatregelen worden uitgevoerd, moet een door de aannemer ondertekend formulier worden meegezonden (artikel 11, derde lid, onderdeel i). Het model van dit formulier kan worden gedownload op de website van RVO.nl.

Er wordt geen subsidie verstrekt voor de isolatie van zowel het bestaande dak als de bestaande zolder- en vlieringvloer gezamenlijk voor de aanvraag voor subsidie, opgenomen in artikel 11, derde lid eerste lid, onderdeel l.

Een aanvraag voor subsidie die betrekking heeft op een investering voor een collectieve aansluiting op een warmtenet wordt afgewezen indien niet aannemelijk is dat het bestaande appartementencomplex, waarop de desbetreffende investering betrekking heeft, geen aansluiting op een warmtenet had voordat deze investering plaatsvond. De voormelde aannemelijkheid hiervan zal getoetst worden op grond van een verklaring van de vereniging van eigenaren, waarvoor een informatieverplichting is opgenomen in artikel 11, derde lid, onderdeel m. Hiermee wordt beoogd dat alleen investeringen voor de aansluiting op warmtenetten gestimuleerd worden in de gevallen waarin deze daadwerkelijk (substantieel) bijdragen aan de te realiseren klimaatdoelen.

Het achtste lid regelt het geval dat er subsidie wordt aangevraagd voor een andere gelijkwaardige maatregel zoals bedoeld in artikel 10, tiende lid. Het betreft een verklaring van de aanvrager dat

hij beschikt over een verklaring van een certificaathouder, die een gelijkwaardigheidsberekening en een oordeel van de certificaathouder over de gelijkwaardigheid bevat. Zie voor een nadere toelichting de artikelsgewijze toelichting bij artikel 10. De gelijkwaardigheidsberekening en het oordeel van de certificaathouder over de gelijkwaardigheid hoeven dus niet meegeleverd te worden met de aanvraag, maar ze kunnen wel worden opgevraagd door RVO.

Artikel 12

Artikel 12 bevat de beschrijving van de subsidiabele activiteit en de voorwaarden voor subsidiëring. De subsidiabele activiteit behelst advisering over de realisatie van oplaadpunten bij verenigingen voor gebouwen waarin zich tenminste één koopwoning bevindt. Ook verenigingen met, naast eigenaar-bewoners, verhuurders of zakelijke partijen als leden kunnen dus gebruik maken van de subsidie.

De advisering moet verzorgd worden door een adviseur, zijnde een natuurlijke persoon of rechtspersoon, die is ingeschreven in de Kamer van Koophandel (KvK). Hiermee wordt een gewenste mate van professionaliteit van de adviseur geborgd. De kwaliteit van de advisering wordt verder geborgd door de voorwaarden die aan de advisering worden gesteld. Deze voorwaarden zijn opgenomen in artikel 13.

Per gebouw of groep van gebouwen wordt maximaal één keer subsidie verstrekt. Dit betekent dat de vereniging één keer subsidie kan aanvragen en krijgen. Het is wel mogelijk om meerdere aanvragen in te dienen als een voorgaande aanvraag is afgewezen of voor het verstrekken van de subsidie de aanvraag wordt ingetrokken en gewijzigd door de vereniging zelf.

Het is ook mogelijk om een aanvraag te doen voor advisering die heeft plaatsgevonden na 5 oktober 2021 maar vóór de inwerkingtreding van deze regeling. 5 oktober 2021 is de datum van bekendmaking van deze mogelijkheid in de SEEH regeling de voorloper op deze regeling en dus de datum waarop verenigingen uit konden gaan van de subsidiemogelijkheid.

Artikel 13

Het is van belang dat de advisering van voldoende kwaliteit is, zodat de vereniging in staat is om een beslissing te maken over eventuele oplaadpunten op de parkeergelegenheid. Artikel 13 stelt daarom eisen aan het advies.

De advisering moet mede gebaseerd zijn op het fysiek beschouwen van de parkeergelegenheid. De adviseur zal dus in ieder geval de situatie ter plaatse moeten bekijken en kan niet alleen uitgaan van documentatie.

Daarnaast moet de adviseur de vereniging voorzien van een schriftelijk advies. Het schriftelijke advies moet aan een aantal voorwaarden voldoen. Die voorwaarden zijn minimumvereisten, dus het advies mag ook meer elementen bevatten. De voorwaarden zijn hieronder afzonderlijk toegelicht.

Allereerst dient het schriftelijk advies in te gaan op de laadbehoefte van de vereniging. Hierbij wordt een doorkijk van ten minste tien jaar gegeven, om de toekomstbestendigheid van het advies te waarborgen en te voorkomen dat de vereniging desinvesteringen doet.

Ten tweede zal het advies in moeten gaan op de borging van de brandveiligheid in relatie tot het plaatsen van één of meer oplaadpunten. Dit vereiste is beperkt tot situaties waarin de parkeergelegenheid geheel of gedeeltelijk is gelegen in het gebouw, zoals een parkeergarage. Met 'in het gebouw' wordt mede bedoeld parkeergarages die onder het gebouw liggen en daar onderdeel van zijn. Het staat de vereniging vrij om ook advies te vragen over brandveiligheid bij een buiten gelegen parkeergelegenheid.

Ten derde bevat het advies aanbevelingen over de verdeling van de kosten van de oplaadpunten tussen de vereniging en de gebruikers van de oplaadpunten.

Ten vierde gaat het advies in op de benodigde elektrische aansluiting en installatie van de oplaadpunten. Hierbij zijn een aantal aandachtspunten expliciet benoemd, zodat het advies ook in gaat op de mogelijkheid tot optimale verdeling van de beschikbare stroom over de op te laden voertuigen en het laden op optimale momenten, de mogelijkheid om het laden tijdelijk te

vertragen of te stoppen ter voorkoming van overbelasting van het stroomnetwerk in het gebouw (ook wel 'smart charging' en 'load balancing' genoemd) en borging van de fysieke veiligheid en cybersecurity.

Tot slot moet het schriftelijk advies rekening houden met de relevante regelgeving en daar ook duiding van geven. Bij de relevante regelgeving kan onder andere gedacht worden aan de brandveiligheidsnormen en de normen voor de elektrische installatie uit de bouwregelgeving en de technische eisen voor de laadpalen.

Het schriftelijk advies wordt meegestuurd met de subsidieaanvraag, waarna RVO kan controleren of het advies voldoet aan de voorwaarden van deze regeling.

Artikel 14

Artikel 14 bevat bepalingen rondom de aanvraag van de subsidie voor advisering over de realisatie van oplaadpunten.

Allereerst is de periode vastgesteld waarbinnen aanvragen ingediend kunnen worden (1 januari 2023 tot en met 31 december 2023).

De aanvraag moet een aantal gegevens en bescheiden bevatten, te weten: het schriftelijke advies, de factuur en een betaalbewijs, het KvK-inschrijfnummer van de adviseur en, indien van toepassing, een verklaring van de leden van de vereniging, niet zijnde eigenaar-bewoners, dat voldaan wordt aan het toepasselijke staatssteunkader. Voor meer toelichting op het staatssteunkader wordt verwezen naar paragraaf 3 van de algemene toelichting.

Naast de regels in artikel 14 bevat ook het Kaderbesluit BZK-subsidies aanvraagvereisten (artikel 11, derde lid). De aanvraagvereisten van de SVVE en het kaderbesluit vullen elkaar aan en moeten dus beiden gevolgd worden. In artikel 11 van het Kaderbesluit is onder meer vereist dat de aanvraag wordt voorzien van een toelichting, een bankrekeningnummer (inclusief bewijs dat het rekeningnummer op naam van de vereniging staat) en, indien van toepassing, het inschrijfnummer van de Kamer van Koophandel. Een aantal onderdelen van artikel 11 Kaderbesluit is niet relevant voor de subsidie van het oplaadpuntenadvies (de begroting, de tijdsplanning en de voorschotten) en hoeft daarom niet bijgevoegd te worden.

De aanvraag voor een subsidie wordt ingediend nadat het schriftelijk advies is opgesteld en overhandigd aan de vereniging. Het is dus niet mogelijk om voorafgaande aan de advisering een subsidie aan te vragen. Hiermee worden controlelasten voor de aanvrager en uitvoerder beperkt. Indiening geschiedt via het elektronisch formulier op de website van RVO.

Artikel 15

De subsidie in artikel 5, eerste lid onderdeel a, voor een energieadvies is 75% van de kosten daarvan, maar nooit meer dan een maximumbedrag, dat afhankelijk is van het aantal koopwoningen in het verenigingsgebouw (artikel 15, eerste lid). Voor een vereniging met een tot vier koopwoningen is het maximumbedrag voor een energieadvies € 400 en voor een vereniging met vijf tot acht koopwoningen € 800. Voor een vereniging met meer dan acht koopwoningen € 800 plus € 80 voor elke extra koopwoning. Subsidie voor energieadvies kan echter nooit meer dan € 2.560 bedragen.

Dit bedrag wordt bereikt bij een gebouw met 30 koopwoningen.

De subsidie op grond van artikel 5, eerste lid, onderdeel b, voor een energieadvies al dan niet in combinatie met procesbegeleiding, is 75% van de totale kosten daarvan, maar nooit meer dan een maximumbedrag, dat afhankelijk is van het aantal koopwoningen in het verenigingsgebouw (artikel 15, tweede lid). Voor een vereniging met een tot vier koopwoningen is het maximumbedrag voor een energieadvies (inclusief eventuele procesbegeleiding) € 1000 en voor een vereniging met vijf tot acht koopwoningen € 1600. Voor een vereniging met meer dan acht koopwoningen € 1600 plus € 110 voor elke extra koopwoning. Subsidie voor energieadvies kan echter nooit meer dan € 4.020 bedragen.

Dit bedrag wordt bereikt bij een gebouw met 30 koopwoningen.

Ook de subsidie voor een DMJOP inclusief eventuele procesbegeleiding, is 75% van de totale kosten en ook nooit meer dan een bepaald maximumbedrag dat afhankelijk is van het aantal

koopwoningen in het verenigingsgebouw (artikel 15, derde lid). De maximale subsidie voor een DMJOP is wel hoger dan de subsidie voor een energieadvies, namelijk € 1500 voor een vereniging met een tot vier koopwoningen, € 2.600 voor een vereniging met vijf tot acht koopwoningen en voor meer dan acht koopwoningen € 2.600 plus € 160 per extra koopwoning, tot een maximumbedrag van € 6.120. Dit bedrag wordt bereikt bij een gebouw met 30 koopwoningen.

Artikel 16

Voor het bepalen van de hoogte van de subsidie voor een investering voor de productie van duurzame energie wordt in artikel 16 uitgegaan van forfaitaire subsidiebedragen die afhankelijk zijn van technische parameters van de te subsidiëren installatie, zoals het productievermogen en de oppervlakte van de installatie. Hierbij valt te denken aan het thermisch vermogen van een ruimteverwarmingstoestel dan wel waterverwarmingstoestel bij bivalente temperatuur of bij referentieontwerptemperatuur en zonne-energiebijdrage van een zonneboiler bij een bepaald apertuuroppervlakte.

Er is bij het bepalen van deze forfaitaire bedragen verder gekeken wat de gemiddelde marktprijs is voor de desbetreffende investering. Het uitgangspunt is dat de subsidie voor ruimteverwarmingstoestellen, waterverwarmingstoestellen en zonneboilers circa 30% van deze gemiddelde marktprijs van de totale investeringskosten zou moeten bedragen. Door genoemde percentages wordt de maximale steunintensiteit uit het toepasselijke staatssteunkader (de algemene groepsvrijstellingsverordening)⁹ niet overschreden.

Artikel 17

Bij het bepalen van de hoogte van de subsidiebedragen voor investeringen voor energiebesparende isolatiemaatregelen is gekeken naar wat voor marktprijs per te isoleren oppervlakte gebruikelijk is voor een dergelijke investering. Er wordt hierbij uitgegaan van forfaitaire subsidiebedragen. Het uitgangspunt is dat de hoogte van de subsidie zodanig wordt vastgesteld dat daarmee ongeveer 20% tot 30% van de (normale) marktprijs van de totale investeringskosten wordt gesubsidieerd.

Verder is de hoogte van de te verstrekken subsidie afhankelijk van de omvang van de oppervlakte waarop het isolatiemateriaal wordt aangebracht. Door het hanteren van een maximumoppervlakte wordt beoogd te voorkomen dat er onevenredig veel subsidie naar (zeer) grote woningen gaat. De betreffende maximale oppervlakten houden vanzelfsprekend geen verbod op het isoleren van grotere oppervlaktes in, maar betekenen wel dat er uitsluitend tot de genoemde maximale oppervlakte subsidie verstrekt wordt en dat de meerkosten voor het isoleren van een groter oppervlak voor rekening van de subsidieontvanger komen.

Voor glas-, kozijnpaneel- en deurisolatie en vloer- en bodemisolatie zijn bij het bepalen van de hoogte van de subsidie de volgende aandachtspunten van belang.

Het eerste aandachtspunt betreft de hoogte van de subsidie voor glas-, kozijnpaneel- en deurisolatie van de bestaande thermische schil via het vervangen van glas, kozijnpanelen of deuren door HR ++ glas eventueel in combinatie met nieuwe isolerende deuren (hierna: investering in HR++ glas) dan wel triple glas, in combinatie met een nieuw isolerend kozijn eventueel in combinatie met nieuwe isolerende deuren (hierna: investering in triple glas). Voor deze investeringen is een subsidiebedrag van € 53 respectievelijk € 150 per vierkante meter van de te isoleren oppervlakte vastgesteld. In het geval ter aanvulling op de investering in HR++ glas of triple glas ook glas of kozijnpanelen door nieuwe isolerende kozijnpanelen worden vervangen, geldt voor deze isolerende kozijnpanelen een subsidiebedrag van € 23 respectievelijk € 115 per vierkante meter. Wel moeten de subsidiabele kosten voor de investering in HR++ glas en/of triple glas samen met aanvullende investeringen in isolerende kozijnpanelen en isolerende deuren in totaal betrekking hebben op ten hoogste 45 vierkante meter van het te isoleren oppervlakte.

Een tweede aandachtspunt is dat voor vloer- of bodemisolatie verschillende bedragen gehanteerd worden. Voor het isoleren van de bestaande vloer bedraagt de subsidie € 11 per vierkante meter en voor de isolatie van de bodem, eventueel in combinatie met de bestaande vloer, € 6 per vierkante meter te isoleren oppervlakte. Voor de investering in de isolatie van de bodem, in

---

⁹ Verordening (EU) Nr. 651/2014 van de Commissie van 17 juni 2014 waarbij bepaalde categorieën steun op grond van de artikelen 107 en 108 van het Verdrag met de interne markt verenigbaar worden verklaard (PbEU L 187)

combinatie met de bestaande vloer, geldt een lager subsidiebedrag, omdat de gemiddelde investeringskosten bij bodemisolatie lager zijn. Daarnaast geldt dat bij bodemisolatie de kruipruimte, de mate van ventilatie van de kruipruimte en de funderingsisolatie belangrijke factoren zijn voor de effectiviteit van de bodemisolatie. Een isolatiepakket met een bepaalde Rd-waarde op de bodem is hierdoor minder effectief dan eenzelfde pakket aangebracht direct onder de vloer. De subsidiabele kosten kunnen overigens voor deze twee typen investeringen slechts betrekking hebben op ten hoogste 130 vierkante meter te isoleren oppervlakte.

Het tweede lid bepaalt dat als er maar één energiebesparende isolatiemaatregel wordt uitgevoerd het subsidiebedrag zoals genoemd in dit artikel met 50% wordt verminderd.

Indien een vereniging in het aanvraagformulier op de website van de RVO heeft aangegeven ook subsidie aan te vragen voor het aandeel huurwoningen in het gebouw, en de daartoe benodigde verklaringen van de verhuurders heeft aangeleverd, dan wordt boven op het bedrag dat berekend is voor het aandeel koopwoningen nog een subsidiebedrag opgeteld voor het aandeel verhuurders. Dat bedrag wordt berekend met een breuk waarvan de teller het aantal huurwoningen is waarvoor een verklaring is aangeleverd, en de noemer 100. Verklaringen waaruit blijkt dat niet aan de voorwaarden van de de-minimisverordening of de algemene groepsvrijstellingsverordening wordt voldaan, of verklaringen waarvan RVO vaststelt dat ze niet aan die voorwaarden voldoen, worden ook niet meegenomen in de subsidieberekening in artikel 17, vierde lid.

Een denkbeeldig voorbeeld: een vereniging doet een aanvraag en maakt daarbij gebruik van de de-minimisverordening om ook subsidie toegekend te kunnen krijgen voor het aandeel huurwoningen in het gebouw. De vereniging bestaat uit tien woningen, waarvan zes koopwoningen en vier huurwoningen. Van de huurwoningen zijn drie huurwoningen van verhuurder X en één huurwoning is van verhuurder Y.

De vereniging deelt het format van de de-minimisverklaring van de website van de RVO met de twee verhuurders. Verhuurder X vult de verklaring direct in en retourneert deze naar de vereniging. Verhuurder Y laat niet van zich horen en is onbereikbaar. De vereniging besluit om de aanvraag te doen, en levert daarbij één ingevulde verklaring in, de verklaring van verhuurder X.

Artikel 18

Voor de centrale aansluiting op een warmtenet is het subsidiebedrag afhankelijk gesteld van het vermogen van de centrale aansluiting. De subsidie bedraagt € 2.925 bij een vermogen van ten hoogste 100 kW, € 12.334 bij een vermogen van meer dan 100 kW en ten hoogste 400 kW en € 21.906 bij een vermogen van meer dan 400 kW.

Voor de vaststelling van de hoogte van de subsidie voor kleine centrale aansluitingen tot 100 kW wordt ervan uitgegaan dat de gemiddelde kosten min of meer vergelijkbaar zijn met de gemiddelde kosten van een individuele aansluiting. Bij dergelijke zeer kleine centrale aansluitingen gaat het vaak om een kleine vereniging die een gesplitste woning beheert. Een centrale aansluiting op een warmtenet hoeft niet gepaard te gaan met het overschakelen van koken op aardgas naar koken op elektriciteit door de leden van de vereniging. Daarom zijn deze kosten hier niet meegenomen en is het subsidiebedrag voor centrale aansluitingen met een vermogen van ten hoogste 100 kW lager dan het subsidiebedrag voor individuele aansluitingen.

Voor de gemiddelde kosten van de centrale aansluitingen met een vermogen van 100 kW tot en met 400 kW en centrale aansluitingen met een vermogen van meer dan 400 kW wordt uitgegaan van het door ACM in het tarievenbesluit warmteleveranciers 2020 vastgestelde maximale aansluittarief voor deze categorieën aansluitingen.¹⁰

Voor deze grotere centrale aansluitingen spelen (naast de kosten voor de aansluiting door een warmteleverancier) ook nog overige kosten. Deze kosten komen echter niet voor subsidie in aanmerking, omdat deze overige kosten (ten opzichte van de aansluitkosten van de warmteleverancier) erg gering zijn. Daarnaast is de hoogte van deze overige kosten zeer afhankelijk van het specifieke geval, waardoor het niet goed mogelijk is daarvoor een bruikbaar gemiddelde vast te stellen.

Artikel 19

---

¹⁰ Zie: <https://www.acm.nl/nl/publicaties/tarievenbesluit-warmteleveranciers-2020>

Om productinnovatie en de aanschaf van zeer vergaande pakketten maatregelen (energieneutraal) te stimuleren, kan voor het in (bestaande) woningen aanbrengen van een zogenaamd zeer energiezuinig pakket een bonusbedrag van € 4.000 per woning worden aangevraagd naast het subsidiebedrag dat op basis van de maatregelen wordt berekend (artikel 17). Een zeer energiezuinig pakket is een integraal samenhangend pakket maatregelen, waarvan de elementen voldoen aan hoge isolatie-eisen en waarbij de kwaliteit van de uitvoering gecontroleerd wordt door middel van een luchtdichtheidstest (Qv₁₀) en de meting voldoet aan de minimumeis daarvoor (artikel 9). Om de toepassing van ingewikkelde zeer energiezuinig pakketten te stimuleren wordt er eventueel ook bouwbegeleiding gesubsidieerd voor 50% van de kosten met een maximum van € 20.000.

Bij de verantwoording van de totale gemaakte kosten voor bouwbegeleiding mogen eventuele werkzaamheden vóór positieve besluitvorming van de ALV tot een maximum van 16 uur meegenomen worden. Voor de bouwbegeleiding bedraagt de subsidie 50 % van de daadwerkelijk gemaakte kosten met een maximum van € 20.000 per vereniging.

Artikel 20

In artikel 20, eerste lid van de SVVE is opgenomen dat een subsidie voor advisering over de realisatie van oplaadpunten maximaal 75 procent van de kosten voor de advisering kan zijn, en maximaal € 1.500 kan bedragen. Dit zijn twee losse maxima; ook een advies dat in totaal minder dan € 1.500 kost, wordt dus voor 75 procent gesubsidieerd.

Artikel 20, tweede lid strekt ertoe om een maximum te stellen dat een appartement aan subsidie kan ontvangen. Het maximumbedrag is gesteld op € 15.000 respectievelijk € 20.000. Het maximum is per appartement in een vereniging. Omdat subsidie aan een vereniging per gebouw wordt verstrekt, betreft dit een gemiddeld bedrag per koopwoning.

Om te voorkomen dat het beschikbare subsidiebedrag wordt opgesoupeerd door enkele grote verenigingen, is in artikel 20 een maximum subsidiebedrag van 2,5 miljoen euro per vereniging gesteld. Dit maximumbedrag geldt dus per vereniging en niet per subsidieaanvraag als een vereniging voor verschillende gebouwen subsidie aanvraagt.

In artikel 20, vierde lid wordt bepaald dat voor het geval een aanvraag door een gemengde vereniging wordt gedaan en daarbij gebruik maakt van artikel 38 van de algemene groepsvrijstellingsverordening om ook subsidie toegekend te kunnen krijgen voor het aandeel huurwoningen binnen de vereniging. Dat om gebruik te kunnen maken van dit artikel van de algemene groepsvrijstellingsverordening voor wat betreft de verhuurder, er ten aanzien van deze begunstigen maximaal 30% van de in aanmerking komende kosten mag worden gesubsidieerd. Indien een gemengde vereniging op grond van artikel 10, eerste lid, aanspraak maakt op het hogere percentage van ongeveer 30% en bij haar aanvraag gebruik maakt van artikel 38 van de algemene groepsvrijstellingsverordening, dan zal RVO de feitelijk te maken kosten bekijken en zeker stellen dat maximaal 30% van de in aanmerking komende kosten worden vergoed.

Artikel 21

De regels voor subsidies tot € 25.000 staan in artikel 16 van het Kaderbesluit BZK-subsidies (Kaderbesluit) en houden onder meer in dat de subsidie wordt verstrekt in de vorm van een vast bedrag en dat desgevraagd verantwoording plaatsvindt over de prestatie. De subsidieontvanger is niet verplicht via een tussentijds voortgangsverslag inzicht te geven in de voortgang van de activiteiten. In artikel 21, eerste lid, van de onderhavige regeling is bovendien bepaald dat toepassing wordt gegeven aan artikel 16, tweede lid, onder a, van het Kaderbesluit. Dit houdt in dat op basis van een subsidieaanvraag direct een beschikking tot subsidievaststelling wordt gegeven; de subsidie wordt direct uitbetaald. Controle of de subsidieontvanger de maatregelen waarvoor de subsidie is verstrekt, tijdig heeft uitgevoerd, vindt steekproefsgewijs plaats. Als blijkt dat hij dit niet heeft gedaan, zal de subsidie met toepassing van artikel 4:49 van de Awb worden teruggevorderd.

Voor subsidies van € 125.000 of meer wordt artikel 17 van het kaderbesluit van toepassing verklaard. Met deze van toepassingsverklaring van artikel 17 van het Kaderbesluit worden de regels voor subsidies van € 25.000 tot € 125.000 van toepassing op subsidies van € 125.000 of meer. Artikel 20 van het Kaderbesluit BZK-subsidies biedt daartoe de mogelijkheid. In de

uitvoering van de SVVE wordt geen wezenlijk verschil verwacht tussen verstrekkingen van € 25.000 tot € 125.000 en die van € 125.000 of meer, ook niet wat betreft risico's. De redengeving hiervoor is driedelig. In de eerste plaats gaat het voor de RVO bij de handhaving van de regeling om goed controleerbare bouwtechnische maatregelen. In de tweede plaats betreft het hier forfaitaire subsidiebedragen per vierkante meter of per maatregel, waardoor het subsidiebedrag alleen afhankelijk is van de uitvoering van de betreffende maatregelen en niet van andere werkzaamheden die onzekerheid of risico op kunnen leveren. In de derde plaats gaat het bij bedragen boven de 125.000 euro in de praktijk om zogeheten zeer energiezuinige pakketten waarbij na afloop een Qv-10 test moet worden opgeleverd, waarmee de kwaliteit van de maatregelen wordt getest. Dit vormt een extra waarborg dat de maatregelen daadwerkelijk zijn uitgevoerd. Volledigheidshalve wordt opgemerkt dat artikel 17 van het Kaderbesluit BZK-subsidies uiteraard ook geldt voor subsidies op grond van de SVVE die tussen de € 25.000 en € 125.000 liggen.

Artikel 22

Voor aanvragers van een subsidie bevat dit artikel een opschortende voorwaarde waaronder de subsidie voor een investering voor de productie van duurzame energie of centrale aansluiting op een warmtenet verleend wordt. Deze subsidie wordt verleend onder de opschortende voorwaarde dat (a) een overeenkomst wordt gesloten met een bouwinstallatiebedrijf of warmteleverancier in verband met de aanschaf van de installatie(s) dan wel de centrale aansluiting op een warmtenet en (b) de installatie(s) dan wel de centrale aansluiting op een warmtenet waarop de overeenkomst betrekking heeft, zijn geïnstalleerd respectievelijk aangesloten. Deze voorwaarde, kan worden gesteld op grond van artikel 21, sub b van het Kaderbesluit BZK-subsidies. In de meeste gevallen zullen voormelde overeenkomst en het bewijs van installatie (overeenkomstig artikel 27, tweede lid) bij de aanvraag tot subsidievaststelling worden overgelegd. De subsidie wordt dan uitgekeerd bij de subsidievaststelling. Op deze manier worden aanvullende administratieve lasten voorkomen.

Artikel 23

Voor het uitvoeren van de maatregelen genoemd in art 23 eerste lid geldt een termijn van vierentwintig maanden. Alleen in uitzonderlijke gevallen kan de termijn voor het uitvoeren van het zeer energiezuinig pakket van vierentwintig maanden worden verlengd (artikel 23, tweede lid). Hiertoe moet de subsidieontvanger een schriftelijk verzoek indienen, waarin uiteengezet is, waarom de standaardtermijn in zijn geval niet haalbaar is en hoeveel extra tijd nodig is. Het kan hierbij bijvoorbeeld gaan om een overmacht situatie, zoals een lange periode van vorst, waarin de werkzaamheden zijn stilgelegd, of het faillissement van de aannemer. Een verzoek om de uitvoeringstermijn te verlengen zal kritisch worden beoordeeld. Daarbij zal onder meer worden nagegaan wat de subsidieontvanger heeft gedaan om de termijn toch te halen.

Artikel 24

In artikel 24 zijn verplichtingen voor de subsidieontvanger opgenomen bij investeringen voor duurzame warmteopties. Deze verplichtingen vormen een aanvulling op de verplichtingen van de subsidieontvanger die zijn neergelegd in hoofdstuk 9 van het Kaderbesluit nationale BZK-subsidies en die op grond van artikel 21, sub b van het Kaderbesluit kunnen worden gesteld.

Daarnaast wordt in artikel 24 bepaald dat een op grond van de SVVE gesubsidieerde installatie voor duurzame warmteopties niet binnen een jaar na de subsidievaststelling mag worden vervreemd. Op deze wijze wordt beoogd zo goed mogelijk invulling te geven aan het doel van de SVVE.

Voormelde bepaling is niet van toepassing op de vervreemding van de installatie tezamen met de woning, het bedrijf of de grond waarin respectievelijk waarop de investering voor de productie van duurzame energie is geïnstalleerd, omdat in dat geval de doelstelling van broeikasgasreductie nog steeds behaald kan worden.

Voormelde verplichting is niet opgenomen ten aanzien van investeringen voor energiebesparende isolatiemaatregelen en de centrale aansluiting op een warmtenet, omdat deze investeringen niet of nauwelijks op een goede wijze vervreemd zouden kunnen worden.

Artikel 25

Voor de subsidieaanvrager is voor investeringen in de productie van duurzame energie en voor de centrale aansluiting op een warmtenet de realisatietermijn vastgesteld op één respectievelijk twee jaar. Dit is de termijn waarbinnen het investeringsproject uitgevoerd moet worden, en die gaat lopen direct nadat de subsidieaanvrager de beschikking tot subsidieverlening ontvangen heeft. Indien uit het bij de subsidieaanvraag aangeleverde projectplan blijkt dat het investeringsproject niet uiterlijk binnen deze termijn gerealiseerd kan worden, zal de subsidieaanvraag op grond van artikel 13, onderdeel c, van het Kaderbesluit BZK-subsidies afgewezen worden. Volgens dit artikel kan een subsidie worden afgewezen indien het onaannemelijk wordt geacht dat de activiteiten binnen een bij ministeriële regeling gestelde termijn (in dit geval voormelde realisatietermijnen) kunnen worden voltooid. Er is voor deze termijnen gekozen, omdat de verwachting is dat investeringsprojecten binnen deze termijn kunnen worden afgerond. Ook zorgen deze (korte) realisatietermijnen ervoor dat de investeringsprojecten op korte termijn kunnen bijdragen aan de doelstelling van de SVVE.

Van belang is dat artikel 4, eerste lid, sub e, van het Kaderwet overige BZK-subsidies de bevoegdheid aan de minister geeft om in geval van vertraging van de uitvoering van de activiteiten of het essentieel wijzigen daarvan ontheffing te verlenen van de verplichting om de activiteiten overeenkomstig het plan van de subsidieontvanger uit te voeren. De realisatietermijn zou dan ook in uitzonderlijke gevallen en mits goed onderbouwd op verzoek verlengd kunnen worden.

Artikel 26

Op grond van artikel 9, eerste lid, onder c, van de algemene groepsvrijstellingsverordening moeten lidstaten, binnen zes maanden na verlening, informatie publiceren over steunverleningen van meer dan € 500.000 euro. De informatie die openbaar wordt gemaakt is opgenomen in bijlage III van de Algemene groepsvrijstellingsverordening. Het betreft onder meer de naam van de begunstigde, informatie over het soort onderneming (MKB of niet) en de hoogte van het steunbedrag. De gegevens worden op grond van de Algemene groepsvrijstellingsverordening bovendien tien jaar bewaard.

Er worden geen steunverleningen aan verhuurders op grond van de SVVE verwacht van € 500.000 of meer. In het uitzonderlijke geval dat hiervan wel sprake zou zijn, dan zal ten behoeve van de vereiste publicatie extra informatie worden opgevraagd over de verhuurder. Namelijk wordt dan opgevraagd of de verhuurder een MKB-onderneming dan wel een grote onderneming in de zin van bijlage I van de algemene groepsvrijstellingsverordening is.

Artikel 27

In artikel 27 zijn de informatieverplichtingen voor de aanvraag om subsidievaststelling opgenomen. Op grond van artikel 22 vierde lid, van het Kaderbesluit dient de subsidieontvanger zijn aanvraag om subsidievaststelling in te dienen uiterlijk dertien weken na het tijdstip waarop de activiteiten moeten zijn voltooid. Hierna zal deze aanvraag om subsidievaststelling worden beoordeeld, en de subsidie worden vastgesteld.

Een uitzondering op deze hoofdregel, die in dit geval van belang is voor de aanvrager van de SVVE, is opgenomen in artikel 4, eerste lid, sub e, van Kaderwet overige BZK-subsidies. Hierin wordt bepaald dat er nadere regels bij ministeriële regeling kunnen worden gesteld met betrekking tot de vaststelling van subsidie.

Verenigingen kunnen een subsidie aanvragen voor investeringen in installaties voor de productie van duurzame energie of centrale aansluiting op een warmtenet. Ten aanzien van de aanvraag voor subsidie en voor subsidievaststelling zijn voor verenigingen informatieverplichtingen opgenomen in artikel 27, eerste en tweede lid.

Verder moet de aanvraag om subsidievaststelling in bepaalde gevallen vergezeld gaan van documenten waarin bepaalde specificaties van de investering worden beschreven. Zo moet bij een aanvraag voor de vaststelling van een subsidie voor bouwbegeleiding een korte rapportage, waarin kort de uitgevoerde activiteiten beschreven staan en de geleerde lessen opgenomen zijn worden meegestuurd.

Voor de vaststelling van subsidie voor eventuele bouwbegeleiding moet een korte rapportage, waarin de uitgevoerde activiteiten beschreven staan mee worden gestuurd.

Tot slot worden er op grond van artikel 27, tweede lid, nog enkele algemene gegevens bij de aanvraag om subsidievaststelling opgevraagd om te beoordelen of de subsidiabele activiteiten hebben plaatsgevonden, zoals een factuur en betaalbewijs, overeenkomsten of andere documentatie. De reden hiervoor is dat op grond van de aanvraag voor subsidie en de documenten waardoor deze vergezeld gaat de subsidie (conform artikel 27, tweede lid) wordt vastgesteld zonder voorafgaande beschikking tot subsidieverlening. Het gaat hierbij dan ook om een factuur en betaalbewijs, documenten en overeenkomsten waaruit volgt dat de subsidiabele activiteiten verricht zijn.

Artikel 28

Met de inwerkingtreding van deze regeling vervalt de voorloper ervan, de Subsidieregeling energiebesparing eigen huis. Die regeling blijft wel van toepassing op de al verstrekte subsidies en de al ingediende aanvragen op basis van de SEEH voorafgaande aan het tijdstip van inwerkingtreding van de SVVE.

Artikel 29

Deze regeling treedt in werking op 1 januari 2023. Met deze datum wordt aangesloten bij de systematiek van de vaste verandermomenten, inhoudende dat ministeriële regelingen met ingang van de eerste dag van elk kwartaal in werking treden. In dit artikel is een vervaldatum 31 december 2027 opgenomen. In artikel 4.10, tweede lid, van de Comptabiliteitswet 2016 is bepaald dat subsidieregelingen een vervaltermijn van maximaal vijf jaren bevatten.

Artikel 29 van de SVVE bepaalt dat de regeling vervalt na vijf jaar, met ingang van 1 januari 2028. Te zijner tijd zal bezien worden of het wenselijk is de SVVE te verlengen. De (mogelijke) ontwerperegeling inzake een dergelijke verlenging zal overeenkomstig artikel 4.10, zevende lid, van de Comptabiliteitswet 2016, aan de Tweede Kamer worden overgelegd, zoals bij deze regeling ook is gebeurd.

De Minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening,

Hugo de Jonge